

architectenbureau
De Steunbeer BV

- (restauratie) architectuur
- projectontwikkeling
- detachering

Buisse Hoeve

Roosendaalsebaan 19/21, 4885 KC Achtmaal

(projectnummer 17.028)

Deel A: Cultuurhistorische Waardestelling

woensdag 3 januari 2018

Zierikzee, woensdag 3 januari 2018
De Steunbeer BV – ir. P.C. van Traa

Projectgegevens

Korte projectomschrijving
Opdrachtgever

Object
Kadastraal
Status
Rijksmonumentomschrijving

Cultuurhistorische waardestelling, deel A, beschrijving

Vereniging Natuurmonumenten

Eenheid West-Brabant (66101)

Buisse Hoeve, Roosendaalsebaan 19/21, 4885 KC Achtmaal

Gemeente Zundert, sectie H, nummer 1668

Rijksmonument nummer 41121 (hoeve)

"Angorahoeve". Langgevelboerderij onder zadeldak tussen topgevels. Op het dak een klokkentorentje. Ramen met kleine roedenverdeling. (Was het woonhuis van Henriette Roland Holst).

De bebouwing op het landgoed De Oude Buisse Heide wordt onder meer gevormd door het landhuis Angorahoeve (bouwwerksnummer 928) en de naastgelegen garage (bouwwerksnummer 1231), de vm. boswachterswoning (bouwwerksnummer 929) en de daarachter gelegen schuur (bouwwerksnummer 1232), een boerderij Buisse Hoeve (bouwwerksnummer 935) met daarin opgenomen de herenkamer (bouwwerksnummer 934) en een schuur (bouwwerksnummer 936). Naast de laatstgenoemde schuur ligt een loopstal (bouwwerksnummer 4127). Achter de schuur van de vm. boswachterswoning ligt een werkschuur (bouwwerksnummer 931) en er tegenover een kleine stal (bouwwerksnummer 1386). Aan de zuidzijde van het complex liggen een garage (bouwwerksnummer 933) en het Atelier Roland Holst (bouwwerksnummer 932). Aan de noordzijde ligt een theekoepel (bouwwerksnummer 2441).

De rapportage beperkt zich tot de Buisse Hoeve en de achtergelegen schuur.

In de monumentenbeschrijving wordt de Buisse Hoeve Angorahoeve genoemd. Dit is een fout, omdat ten tijde van de toekenning van de monumentenstatus in 1969 de naam Angorahoeve inmiddels in gebruik was voor het zomerhuis. De Buisse Hoeve werd in de 19e eeuw namelijk ook wel "Angora- of Buisse Hoef" genoemd, maar in 1900 is de naam Angorahoeve overgegaan naar het dan gebouwd zomerhuis. Op oude topografische kaarten blijft nog tot ver in de 20e eeuw de vermelding Angora of Buiss(che) Hoef staan, en vanaf 1968 vermeldt de topografisch kaart alleen nog maar "Angorahoeve", zodat de vergissing/verwarring van de monumentenbeschrijvers begrijpelijk is.

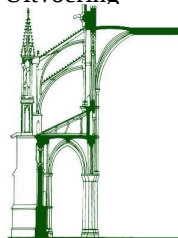
Beheereenheid Natuurmonumenten
Planeenheid
Natuurgebied

Eenheid West-Brabant (66101)

Turfvaartse Landgoederen

De Oude Buisse Heide

Uitvoering

Architectenbureau De Steunbeer BV

Havenpark 13 - 15

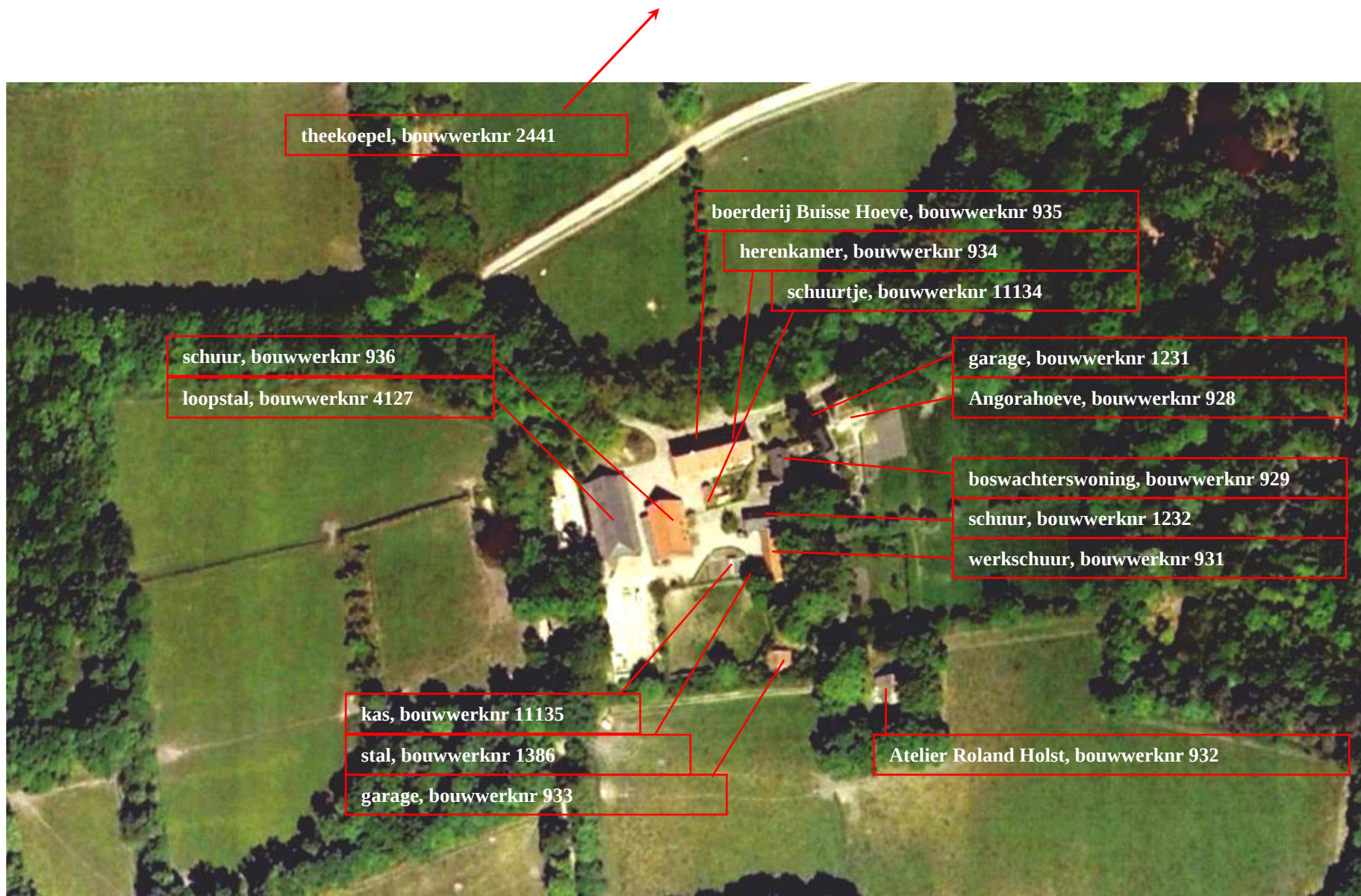
4301 JG Zierikzee

T. ++31(0)111 450 930

E. steunbeer@monumentenweb.nl

Architectenbureau De Steunbeer BV opereert landelijk en is gespecialiseerd in restauratie- en renovatiearchitectuur, (bouwtechnische) advisering en detachering van gespecialiseerd monumentenpersoneel.

Restauratiearchitectenbureau De Steunbeer BV
Cultuurhistorische waardestelling Roosendaalsebaan 19/21, 4885 KC Achtmaal

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	6
1.1	Waardestelling	6
1.2	Onderzoeksubject	6
1.3	Methode van beschrijven	7
2	Locatie	9
3	Landgoederen	11
4	Historische ontwikkeling, landschap en situering	12
4.1	Oude Buisse Heide	12
4.2	Landschap / terrein / directe omgeving	20
5	Beschrijving en waardestelling	23
5.1	Buisse Hoeve met Herenkamer (Roosendaalsebaan 19 en 21)	23
5.1.1	Historie	23
5.1.2	Beschrijving	24
5.1.3	Waardering	39
5.2	Stenen schuur	41
5.2.1	Historie	41
5.2.2	Beschrijving	42
5.2.3	Waardering	47
5.3	Ligboxenstal	50
5.3.1	Beschrijving	50
5.3.2	Waardering	50
5.4	Schuurtje	51
5.4.1	Historie	51
5.4.2	Beschrijving	51
5.4.3	Waardering	51
5.5	Erf	52
5.5.1	Historie	52
5.5.2	Beschrijving	54
5.5.3	Waardering	57
6	Waardering op tekening	59
7	Regelgeving	63
7.1	Omgevingswet	63

8	Literatuur en bronnen	64
9	Bijlagen	65
10	Plattegronden, gevels en doorsneden	66

1 Inleiding

1.1 Waardestelling

In veel natuurgebieden van de Vereniging Natuurmonumenten liggen gebouwen met een cultuurhistorische waarde. Soms is de waarde vooral gelegen in het gebouw zelf, in de gaafheid van het exterieur, de aanwezigheid van oorspronkelijke interieuronderdelen of een combinatie hiervan. Soms ook ligt de cultuurhistorische waarde vooral in de relatie van het gebouw met het omringende landschap, het erf of in de ensemblewaarde tussen gebouw en diverse bijbehorende opstallen. Natuurmonumenten zet zich in voor het beheer en het behoud van deze waardevolle natuurgebieden en voor de cultuurhistorische erven en gebouwen die daar onlosmakelijk mee verbonden zijn.

Regelmatig worden opstallen verkocht en de ondergrond en het erf in erfpacht uitgegeven of worden opstallen verhuurd. Hierbij heeft de Vereniging Natuurmonumenten de behoefte om de bestaande waarden en eventuele verbeterpunten in kaart te brengen. Daarom wordt bij de koop, huur of pachtovereenkomst een cultuurhistorisch waardestellend rapport bijgevoegd. Deze dient als toetsingskader bij onderhoud, bij restauratie en bij mogelijke vragen over aanpassingen en/of verbouwingen aan zowel de bebouwing als het erf.

Deze rapportage geeft zowel de Vereniging Natuurmonumenten als de (nieuwe) eigenaren of huurders inzicht in de kwaliteiten en kenmerken van de landschappelijke ligging, het erf en de aanwezige opstallen en de mogelijkheden tot behoud daarvan. Ook dienen deze als uitgangspunt bij eventuele toekomstige gewenste wijzigingen.

1.2 Onderzoeksubject

De cultuurhistorische waardestelling is gericht op de Buisse Hoeve met herenkamer (Roosendaalsebaan 19-21) met achterliggende schuur als onderdeel van het complex Oude Buisse Heide, dat verder bestaat uit een woning – nu vakantiewoning - (Angorahoeve, Roosendaalsebaan 11), een atelier – nu

vakantiewoning - (Roosendaalsebaan 15), een boerderij (Annahoeve, Roosendaalsebaan 10), een boswachterswoning – nu dienstwoning – met schuur (Roosendaalsebaan 13) en twee landarbeiderswoningen (Roosendaalsebaan 17 en Wittebrugstraat 6). Verder omvat het complex enige bijgebouwen, zoals een werkschuur, een paardenschuurtje, een garage en een koepel. (zie pagina 3)

Naast de beschrijving van de Buisse Hoeve en schuur wordt ook de landschappelijke context en de onderlinge samenhang van de bebouwing behandeld. Een inleiding over de historische ruimtelijke ontwikkeling en over de geschiedenis van het landgoed gaan vooraf aan de objectbeschrijving en de waardering.

1.3 Methode van beschrijven

Voor het vaststellen van waarden en het stellen van voorwaarden voor gebouwen en erven, is het van belang een leidraad te kiezen waarop gewaardeerd kan worden.

Waarderingscriteria zijn onderscheiden in termen van “waardevol”, “neutraal” en “niet waardevol / verstorend”.

- 1 de gebouwen
Gebouwen, interieur en exterieur, hebben een specifieke verschijningsvorm.
Hierbinnen zijn de volgende elementen te onderscheiden:
 - kenmerken hoofdpzet (plattegrond, kap, gevels, gevelopeningen en opvallende zaken)
 - materiaalgebruik (bouwhistorische waarde van materiaal)
 - detaillering
 - kleurstelling
- 2 het erf in het landschap

Gebouwen, erven en landschappen zijn zeer sterk met elkaar verweven. De fysieke ondergrond van zand, veen en klei, het type landschap en het type bedrijfsactiviteit zijn mede bepalend voor de ontwikkeling van erven en gebouwen. Zo heeft elk landschap zijn eigen erftypen en gebouwtypen.

Gebouwen en erven vormen ensembles in het landschap.

3 de erfstructuur

De ordening van de 'rode' (gebouwen), 'groene' (beplanting) en 'blauwe' (water) componenten op het erf.

4 de erfinrichting

De groene inrichting (sier- en nutsbeplanting), de erfverharding, de erfscheiding en losse elementen zoals verlichting en waterelementen.

De onderdelen worden getoetst aan onderstaande criteria of afgeleiden daarvan:

- streekeigenheid van gebouwen en erf
- de totale samenhang van het ensemble in zijn omgeving: erf en landschap, tussen gebouwen en erf en tussen gebouwen onderling
- de mate van gaafheid van het ensemble, of onderdelen daarvan
- de zeldzaamheid van het ensemble, of onderdelen daarvan

In het hoofdstuk "Randvoorwaarden voor aanpassing" zijn de voorwaarden beschreven waaraan aanpassingen moeten voldoen. Soms is daar een toelichting aan toe gevoegd.

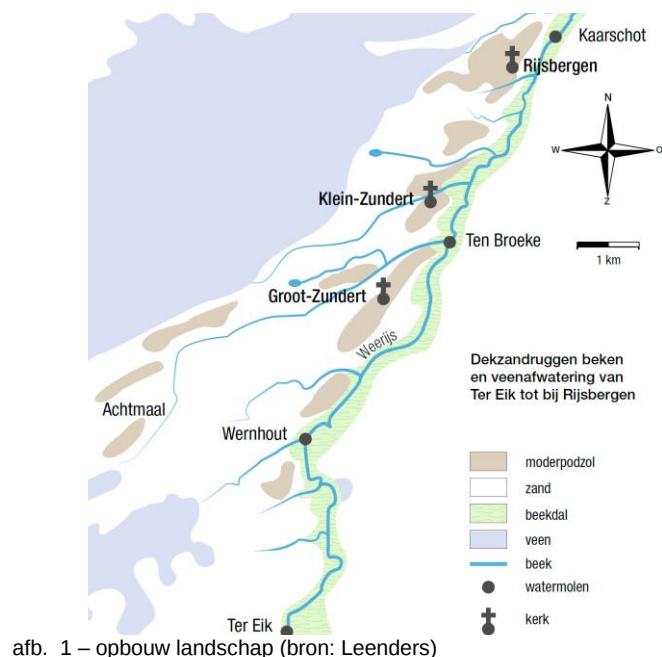
De voorwaarden zijn gebaseerd op de beschrijving en waardering van de opsteller van het rapport, maar vallen onder de verantwoordelijkheid van de Vereniging Natuurmonumenten.

Er wordt onderscheidt gemaakt in 3 typen:

- behouden; dit zijn de waardevolle elementen.
- wijzigen mogelijk; kunnen waardevolle of niet waardevolle elementen zijn, die naar wens gewijzigd kunnen worden.
- wijzigen noodzakelijk; zijn niet waardevolle elementen, die een storend karakter hebben (zogenaamde verbeterpunten)

De voorwaarden zijn niet bedoeld om ontwikkelingen tegen te gaan, maar juist om ontwikkelingen een kans te geven en goed in te passen.

Voor wijzigingen aan gebouwen en erf dient altijd overleg te worden gepleegd met de Vereniging Natuurmonumenten. Dit rapport is basis voor het gesprek.

afb. 1 – opbouw landschap (bron: Leenders)

9

afb. 2 - overzicht met aangegeven de belangrijkste wegen

2 Locatie

Het landgoed de Oude Buisse Heide¹, met een totaal oppervlakte van 201 ha. (ca. 116 ha bos, 70 ha cultuurgrond en 35 ha natuurgebied en enige hectaren wegen en dreven), ligt noordelijk van Achtdaal in de gemeente Zundert in het westelijk gedeelte van Noord-Brabant. Het is onderdeel van een aaneengesloten gebied met landgoederen, heidegebieden, bossen, kleinschalige graslanden en akkers langs de Bredase Turfvaart. Natuurmonumenten beheert in dit gebied De Oude Buisse Heide, De Reten, Wallsteijn, De Moeren en de Lange Maten, samen ruim 600 hectare.

Het landgoed is vanuit het zuiden vanuit Achtdaal bereikbaar via de Buntweg (afb. 2 – rode lijn), die ter hoogte van het gebouwencluster aansluit op de Roosendaalsebaan (afb. 2 – gele lijn). De Roosendaalsebaan loopt vanaf de samenkomst van beide wegen oostwaarts over de Buisse Heide naar de Witte- of Buisbrug en de landgoederen Wallsteijn en De Moeren.

Aan de westzijde van het riviertje de Weerij, dat van België noordwaarts langs Zundert loopt, bestaat het licht geaccidenteerd landschap uit een afwisseling van ondiepe beekdalen en dekzandruggen.

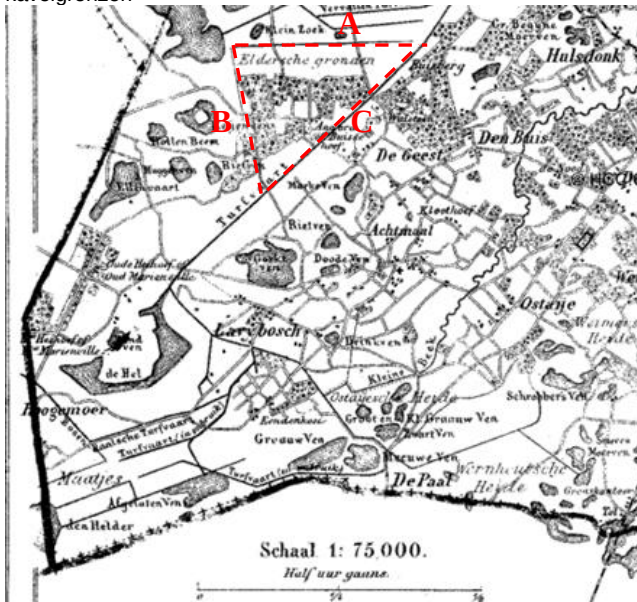
De deels slecht water doorlatende ondergrond bespoedigde de vorming van veen, dat kon uitgroeien tot een dik pakket hoogveen. De zijwaartse uitgroeï van dit veenpakket vanaf ongeveer 2000 voor Christus resulteerde in het huidige West-Brabant in een uitgestrekt nat veengebied, dat vanaf de 13^e eeuw werd ontgonnen.

De Buisse Heide en omgeving heette oorspronkelijk Vogelmoer en was in eigendom bij de Heren van Breda.

¹ Deze naam heeft het landgoed gekregen bij het in eigendom krijgen in 1946 door Vereniging Natuurmonumenten

afb. 3 – Kadastrale minuutplangemeente Zundert en Wernhout, sectie H, Buisse heide (1928); de ontginning is nog goed herkenbaar in de kavellgrenzen

afb. 4 - uitsnede kaart gemeente Zundert omstreeks 1880 met de begrenzingen van het landgoed De Oude Buisse Heide

Voorafgaand aan de turfwinning hebben landmeters van de Heer van Breda lange lijnen uitgezet in het terrein, met loodrecht daarop dwarslijnen. In de Moeren kregen die lijnen de vorm van een greppel (lokaal: riool).

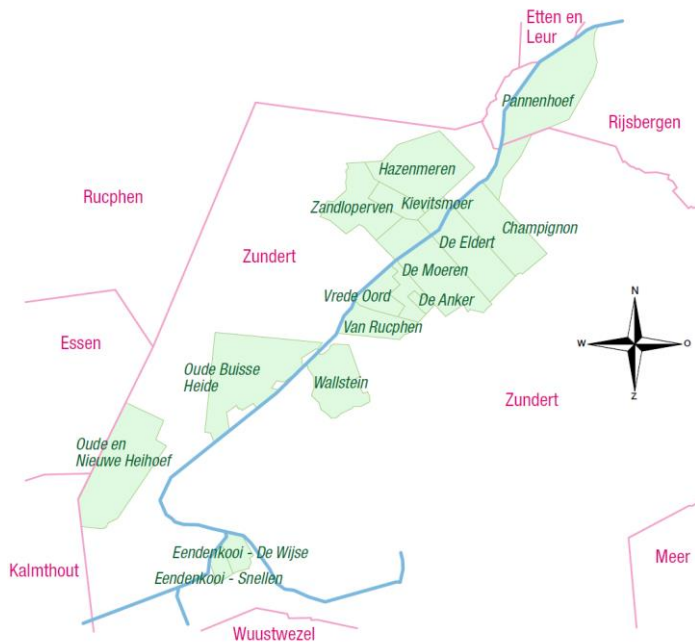
De moerconcessies werden als rechthoeken of langwerpige kavels vanuit het stelsel van de greppels uitgezet. De vele markante rechte kavellijnen in het huidige landschap zijn terug te voeren op deze wijze van ontginning. (afb. 3)

In 1427 werd een denkbeeldige lijn getrokken tussen de kerktorens van Nispen en Zundert, waarna in 1475 voor een periode van zestig jaar een concessie werd afgegeven voor ontginning van Vogelmoer.

De in 1427 getrokken lijn (afb. 4 – A) vormt nog steeds de noordgrens van het De Buisse Heide. De westelijke grens (afb. 4 – B) is mogelijk in 1475 bepaald. Vermoedelijk is het gebied vanuit het westen ontgonnen. Eerst in 1618, met een verlenging in 1648, werd de Bredase Turfvaart (afb. 4 – C) aangelegd, die de zuidoostelijke begrenzing van het huidige landgoed vormt.

Rond 1743 was het veen – lokaal genaamd ‘moer’ - nagenoeg geheel verdwenen door de turfwinning. Daardoor was het zandlandschap dat in de laatste ijstijd gevormd was, weer aan de oppervlakte gekomen.

De geulen en kommen, waar ooit het veen is begonnen te groeien, vormen de laagten in dit landschap, waar de beekjes die oorspronkelijk uit het hoogveen richting de Weerijds liepen, nu weer hun weg zoeken.

afb. 5 – landgoederen aan weerszijden van de Bredase Turfvaart

3 Landgoederen

Aan de moerconcessies waren een aantal voorwaarden verbonden, die de verhouding tussen de turfondernemers en de landsheer regelden, maar ook de mogelijkheden om vaarten aan te leggen, orde te handhaven onder de turfgravers en om het toekomstig gebruik van de gronden na ontginning vast te leggen.

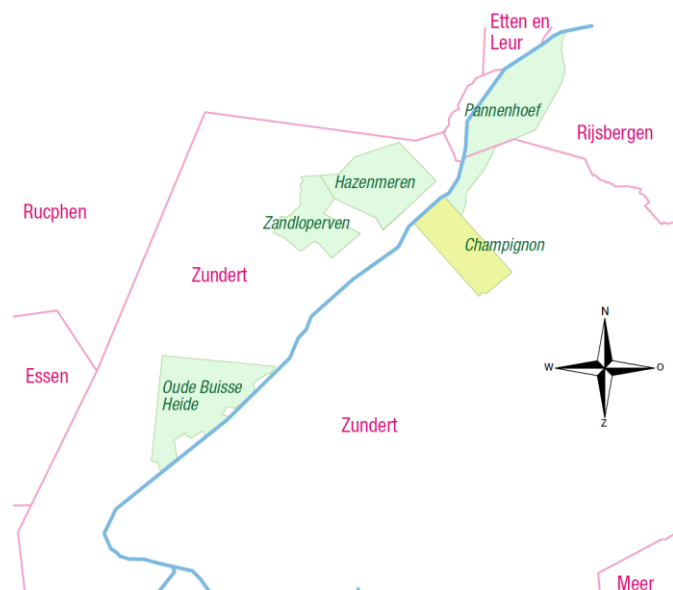
Concessies werden soms verstrekt voor een beperkte periode (bijvoorbeeld zestig jaar), waarna het resterende veen opnieuw in concessie kon worden gegeven door de Heer van Breda. Turfondernemers van dergelijke concessies bekommerden zich niet om het toekomstig gebruik van de resterende gronden.

In het gebied langs de Bredase Turfvaart werden echter concessies uitgegeven ‘cum fundo’, of te wel inclusief de ondergrond, waardoor de concessienemers al tijdens de vervening nadachten over het toekomstig gebruik.

Onbekend was wat de kwaliteit en daarmee de mogelijkheden van de zanderige ondergrond was. Hoe geaccidenteerd zou het terrein zijn en wat was de waterhuishouding in een (deels) ontgraven gebied.

Alle ontginningen profiteerden van de Bredase Turfvaart, waar langs de turf kon worden afgevoerd, de gronden konden ontwaterd en waar meststoffen voor het in cultuur brengen van de ondergrond kon worden aangevoerd.

Uit de concessies ontstonden lopende de vorderingen van de ontginning een reeks van vaak agrarische nederzettingen, waarvan enkele tot volwaardig landgoed uitgroeiden, met de Bredase Turfvaart als verbindend element. (afb. 5)

afb. 6 – de in 1735 uitgegeven gronden (bron: Leenders)

afb. 7 – Wittebrugstraat 6

4 Historische ontwikkeling, landschap en situering

4.1 Oude Buisse Heide

Pas in 1543 gaf de Heer van Breda gronden uit om de Zundertse Moeren 'uit te moeren'. Als gevolg van de Tachtigjarige Oorlog lag de turfwinning tussen 1583 en 1609 nagenoeg geheel stil.

In het Twaalfjarig Bestand (1609 tot 1621) werden de resterende moeren geïnventariseerd en werden al snel de eerste nieuwe concessies vergeven.

Een consortium van Bredase brouwers kreeg een concessie en liet in 1618 de Bredase Turfvaart aanleggen, die bij de Krabbebossen op de Weerij aansloot. De vaart werd in het beekdal van de Bijloop vergraven naar het ontwerp van landmeter Thomas Rudd. De vaart zorgde naast de afvoer van het gewonnen turf ook voor een betere afwatering van het gebied. Vanuit de vaart werden zijkanalen gegraven het gebied in. In het tracé van de Roosendaalsebaan is vermoedelijk een van die kanalen - de Buisvaart - herkenbaar.

De aanleg van de Bredase Turfvaart markeert de start van de ontginning van de Buisse Heide in 1618.

De vervening is nog tot 1743 doorgegaan, waarna zandgronden resteerden, waarop al gauw heidevelden ontstonden.² Met de beëindiging van de turfwinning verviel ook het onderhoud aan onder meer de vaarten. De Bredase Turfvaart verzandde, maar werd later hersteld om tussen 1763 en 1852 de benodigde waterkracht te leveren voor een ijmolen bij Rijsbergen.

Vanaf het midden van de 18de eeuw werden landbouwexperimenten in het gebied opgezet.

² In het midden van de 17de eeuw werd de omgeving beschreven als 'veele heyvelden daer uyt den moer was verdolven.'

afb. 8 - Angorahoeve (voorgond) en Buisse Hoeve gezien over de Roosendaalsebaan vanuit het oosten

afb. 9 – Henriëtte Goverdine Anna Roland Holst-van der Schalk

Restauratiearchitectenbureau De Steunbeer BV
Cultuurhistorische waardestelling Roosendaalsebaan 19/21, 4885 KC Achtmaal

In 1734 verzochten de broers Hendrik, Paulus (Oosterhout, 9 mei 1683 – Zundert, 16 november 1747) en Pieter Snellen de Nassause Domeinraad om 300 tot 400 bunder heide te mogen innemen om er een bos aan te leggen. Dit gebied sloot aan op de bezittingen die zij hier reeds hadden. Hendrik had namelijk al uitgestrekte uitgedolven moeren (grond waar vervening had plaats gevonden) in eigendom, die hij verder wilde ontginnen.

De Domeinraad had er geen problemen mee, maar de regenten van Zundert protesteerden hiertegen, omdat de inwoners van het nabijgelegen Klein-Zundert ‘ten enemaal van boventorff en heyden tot strooisel en voedsel van haar schapen beroofd zouden worden en zoo geruïneerd’.

De Domeinraad vond dit wel meevallen; Klein-Zundert zou nog honderd bunders overhouden waar zij nog honderd jaar mee vooruit zouden kunnen. Bovendien ontving de gemeente uit deze grond jaarlijks 10 gulden, 13 stuivers en 12 penningen en zou door de ontginning de werkgelegenheid worden bevorderd.

In 1735 kregen Hendrik en Paulus (Pieter is inmiddels overleden) de gevraagde 400 bunder, verdeeld over vier kavels, in erfpacht. Op 6 maart 1737 hebben de Snellens de cijnsplicht die op deze 400 bunder rustte afgekocht, waardoor de grond hun eigendom werd. Op deze grond werden daarna 3 landgoederen gesticht, te weten Champignon, Oude Buisse Heide met de Buisse Hoeve en de Pannenhoef. (afb. 6)

Paulus nam het blok rond het Zandloperven en Hendrik het gebied van de Pannenhoef en de Ganger, evenals het blok rond van de Hazenmeren en het blok waar de Buisse hoeve zou komen.

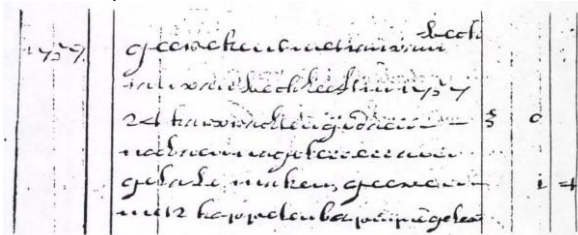
De naam Buisse Heide verwijst naar de streek De Buis ter plaatse van het landgoed Wallsteijn en komt pas vanaf 1826 voor. De naam Oude Buisse Heide kwam in gebruik nadat vanaf 1910 een gebied ten westen van de driehoek ontgonnen werd dat de Nieuwe Buisse Heide genoemd werd.

afb. 10 – boswachterswoning (Roosendaalsebaan 15)

14 afb. 11 – Henriëtte Roland Holst in de geopende serre van de Angorahoeve (archief H. v.d. Schalk, Collectie Letterkundig Museum, inv.nr. S 243 III 63)

afb. 12 – eerste afrekening in het uitgaveboek van de pachthoeve (bron: Verschure, p. 67)

Het in 1735 door Hendrik ingenomen terrein mat mogelijk 145 hectare en het was een heidegebied met vennen en (zand)stuifkoppen.

De ontginning zal omstreeks 1750 zijn begonnen omdat er een (eerste) tienjarige vrijstelling van verponding (belasting) bestond en pas eerst in 1759 het eigendom in het kohier van verpondingen werd ingeschreven.

In 1757 is een huis bekend op het landgoed de Buisse Heide.³ Dit huis stond op naam van Hendrik Snellen en werd verpacht aan Jan van Beck.⁴ Omdat het huis pas in 1759 in de verpondingsregisters werd ingeschreven, zal het kort voordien gebouwd zijn.

Hoe het huis er uit heeft gezien is niet bekend. Leenders noteert dat er bij ‘de oude hoeve’ “een schuur, bakhuis, turfhuis en een speelhuis” stonden, maar hij staft dit niet met bronnenmateriaal.

De ontginning voor landbouw werd aangevangen vanaf de Buisvaart (huidige Roosendaalsebaan), waarbij het huis het ‘middelpunt’ vormde. Het landschap veranderde van woeste gronden naar een afwisseling van hoge akkers en lage graslanden. Bij de ontginning werd ook direct al hakhoutbos aangelegd. In 1758 was men daar blijkbaar al mee bezig.⁵

Het kleine Hooiven bij de hoeve werd tot visvijver gemaakt en in de twintigste eeuw tot zwembad.⁶

Vanaf het midden van de 19e eeuw werden de woeste gronden op grote schaal ontgonnen voor land- en bosbouw.

³ Cohier van verpondingen: ‘hendrick Snellen . . . sijne huijsinge op de buijs heij’ (bron: Verschure p. 64)

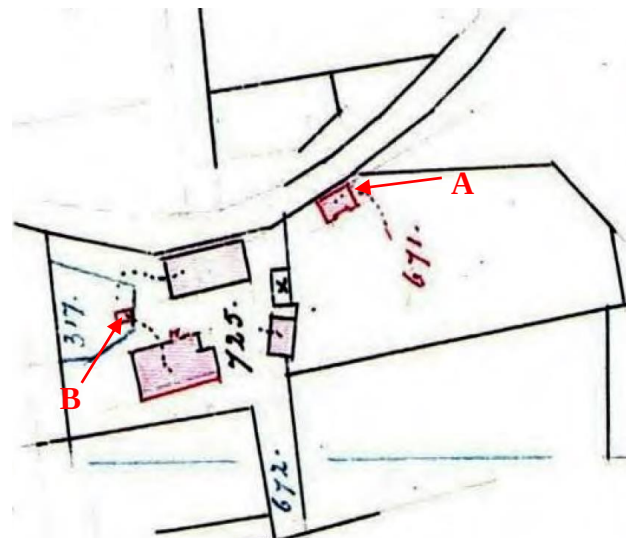
⁴ 1757, gerekent met ian van beck, ian van beck heeft in 1757 24 karrevrachten gedaen 3/0/-, noch aen nagelen en aen glase maken gere(kent) -/1/4, met 2 koppelen capuijne gele(vert)

⁵ Uitgaveboek 1758: Noch 6 dagen plantsoen ingeleijdt ider dach 6 St. 1/16/0 (bron: Verschuren, p.69)

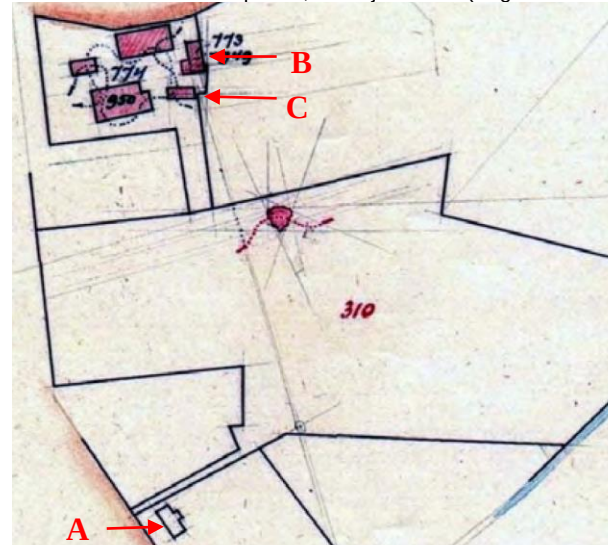
⁶ Als verwijzing aan de zwembad en het daarbij gebouwde – en inmiddels verdwenen – badhuisje is in 2013 aan de westzijde van de Buisse Hoeve een informatiepunt met staalconstructie in de vorm van de contouren van het badhuisje naar het ontwerp van De Steunbeer BV restauratiearchitecten gebouwd.

afb. 13 – uitsnede uit het Kadastraal Minuutplan, Zundert, sectie H, blad 01 (1811-1832)

afb. 14 – Kadastrale hulpkaart, dienstjaar 1901 (Angorahoeve: nr. 671)

afb. 15 – Detail van de kadastrale hulpkaart gemeente Zundert, 1921

afb. 16 – ligboxenstal

afb. 17 – veldverkenning Topografische Militaire Kaart (1840); rode pijl duidt de koepel; paarse pijl duidt de oudste kavels akkerland

16

Via vererving in 1769 kwam het gebied in handen van zijn nicht (dochter van Paulus Snellen) Agatha Snellen (Rotterdam, 5 februari 1758 – Zundert, de Moeren, 8 juni 1829), die trouwde met Govert George van der Hoeven (Ieper, België, 29 maart 1750 – Zundert, de Moeren, 30 november 1826).

Zij lieten het 18^e eeuwse huis (de Buisse Hoef) op de Buisse Heide in 1809 vervangen door de huidige boerderij. (afb. 13 - A)

De boerderij kreeg de naam Angora of Buisse Hoeve, de eerste naam als verwijzing naar de Angorageiten die Hendrik Snellens hield.⁷

Het landgoed gaat bij het overlijden van Govert George in 1826 over naar Pieter Cornelis Tobias van der Hoeven (Breda, 28 februari 1794 – Breda, 22 november 1839) getrouwd met Jacoba Susanna Johanna Broekhoff van Jaarsveldt (Demerary – Suriname, 16 mei 1796 – Breda, 17 december 1846).

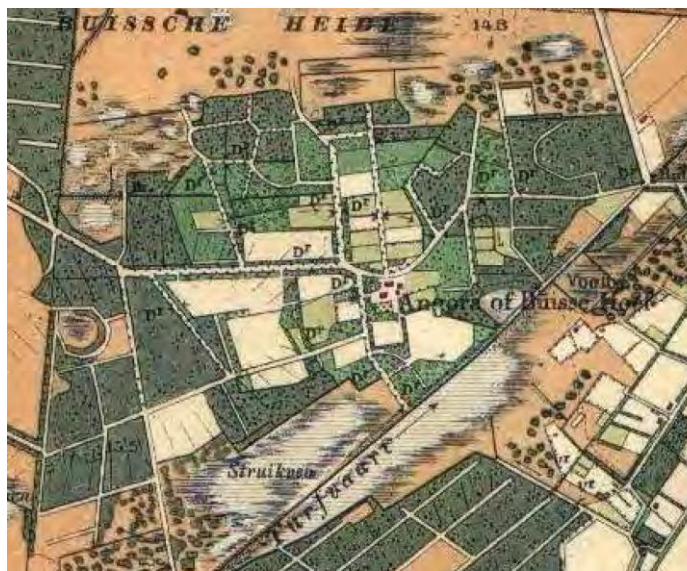
Zuidwestelijk van de Buisse Hoeve parallel daaraan bevond zich een grote schuur (afb. 13 - B) en aan de noordwestzijde aan de Roosendaalsebaan een klein schuurtje. (afb. 13 - C) Aan de zuidzijde bevonden zich vier kleinere bouwwerken. (afb. 13 – D1, D2, D3 en D4)

In 1847 kreeg de oudste zoon Govert George van der Hoeven (Breda, 19 mei 1816 – Nijmegen, 16 juni 1869) de gronden in eigendom.

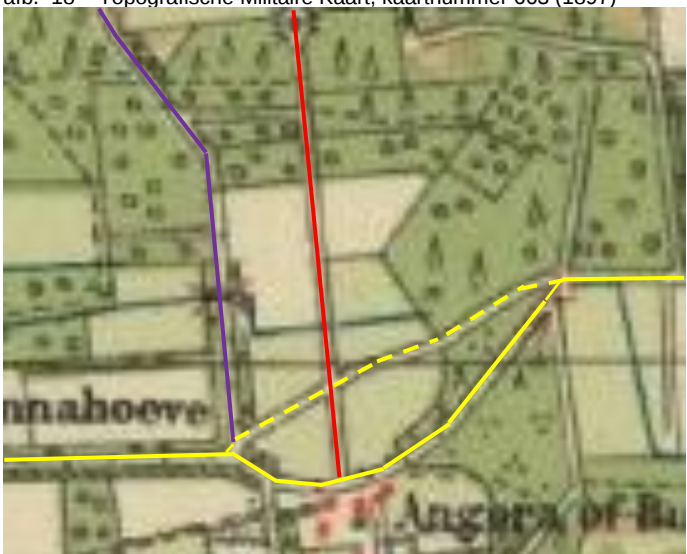
Mogelijk direct na 1847 wordt aan de Witte Brugstraat een landarbeiderswoning / keuterboerderijtje opgericht. (afb. 7)

Leenders meldt dat in 1845 bij de Buisse Hoeve een opzichterswoning wordt gebouwd: ‘een klein huisje met strooien dak.’ Het kwam volgens hem in de plaats van het bakhuis en het speelhuis. Met het bakhuis zou mogelijk een kleine

⁷ Toen in 1900 aan de oostzijde van de Buisse Hoeve een zomerhuis werd gebouwd, kreeg dat de naam Angorahoeve en de boerderij wederom de naam Buisse Hoeve.

afb. 18 – Topografische Militaire Kaart, kaartnummer 663 (1897)

afb. 19 - Topografische Kaart, kaartnummer 49H (1937)

opstal bedoeld kunnen worden, die zuidoostelijk van de Buisse Hoeve staat ingetekend op het Kadastraal Minuutplan 1811-1832. (afb. 13 – D1)

Ook deze bemerking staat hij niet met bronnenmateriaal. Het is aannemelijk dat de datum eerder 1847 is, omdat het niet ondenkbaar is dat bij de komst van een nieuwe eigenaar ook nieuwe initiatieven werden ontplooid.

Na de dood van Govert George van der Hoeven in 1869 ging het eigendom over op zijn kinderen Henri en Anna Ida (Breda, 17 februari 1845 – Leiden, 23 april 1914). Henri was actief op het landgoed, terwijl Anna Ida trouwde met notaris Theodor Willem Van der Schalk (Schiedam, 6 augustus 1841 – Leiden, 29 juni 1892) en vertrok naar Noordwijk.

Na het overlijden van de moeder van Henri en Anna Ida, Henriette Ida Engelen (Doornik, 12 oktober 1820 – Hilversum, 24 mei 1899), werden de eigendommen definitief verdeeld, waarbij de Angorahoeve met ongeveer 200 hectare in bezit van Anna Ida kwam.

Anna Ida van der Schalk liet in 1900 aan de oostzijde van de Buisse Hoeve op een kleine daartoe opgeworpen verhoging een huis bouwen, dat zij als zomerhuis in gebruik nam. Het zomerhuis kreeg de naam Angorahoeve en de boerderij wederom de naam Buisse Hoeve. Het huis voor op de kadastrale hulpkaart van het dienstjaar 1901. (afb. 14-A en afb. 8)

Op deze hulpkaart is een kleine opstal aan de Roosendaalsebaan (afb. 13 - C) verdwenen en is westelijk van de Buisse Hoeve een kleine (varkens?)schuur gebouwd. (afb. 14-B)

afb. 20 – Buisse hoeve vanuit het oosten voor de bouw van de Angora Hoeve in 1900 (West Brabantsarchief 014029930)

afb. 21 - Angora en Buisse Hoeve gezien over de oude Roosendaalsebaan vanuit het oosten nadat de Roosendaalsebaan is verlegd

Na de dood van hun moeder kwam de Buisse Heide in bezit van haar kinderen Henriëtte Goverdina Anna van der Schalk (Noordwijk-Binnen, 24 december 1869 – Amsterdam, 21 november 1952)⁸ en Wilhelm Cornelis van der Schalk (Noordwijk-Binnen, 16 januari 1868 - 1944).

Het complex werd door de jaren heen uitgebreid met meerdere gebouwen. In 1910 werd een landarbeiderswoning (Roosendaalsebaan 17) gebouwd. (afb. 15 - A)

In 1913 werd er pas een tweede hoeve, de Annahoeve, gebouwd.

In 1918 wordt de boswachterswoning en de daar achter gesitueerde houten schuur toegevoegd aan het complex. (afb. 15 – B en C; afb. 10)

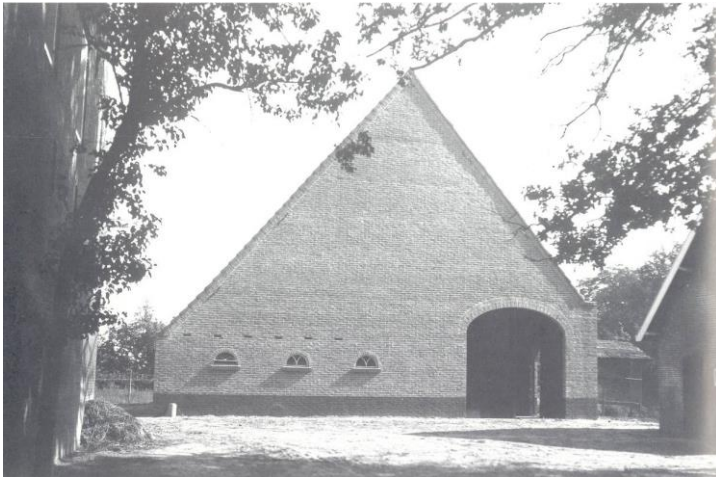
Om de schuur te bouwen werd een kleine opstal gesloopt dat al op het kadastraal Minuutplan (1811-1832) staat ingetekend. (afb. 13 – D3)

Leenders suggereert dat de (volgens hem in 1845, maar waarschijnlijk in 1847) gebouwde opzichterwoning in 1918 ‘flink wordt verbouwd’ tot de huidige boswachterswoning. Volgens BBA zouden bouwhistorisch sporen daarop kunnen duiden.

Eveneens in 1918 wordt naar het ontwerp van architecte Margaret Kropholler-Staal aan de zuidoostzijde van het erf achter de Buisse Hoeve een atelier in Amsterdamse Schoolstijl gebouwd, waar Richard en Henriette Roland Holst konden werken tijdens hun verblijf op het landgoed.

In 1923 wordt de grote schuur (afb. 13 - B) vervangen door een schuur naar ontwerp van Margaret Kropholler-Staal. Deze schuur is na blikseminslag in 1940

⁸ Henriëtte, schrijfster en politica (afb. 9), en de beeldend kunstenaar Richard Roland Holst, waarmee zij in 1896 was getrouwd, gebruikten de Buisse Heide als buitenplaats, waar zij in met name de zomer verbleven. Henriëtte schreef er de meeste van haar dichtbundels, biografieën en politieke boeken. Ze omschreef de plek met de woorden “zoo lieflijk, vredig en idyllisch bekoorlijk, dat elk mensch, die daar komt, door haar stilte, blijde harmonie getroffen wordt.”

afb. 22 – stenen schuur vrij direct na de bouw in 1941 (bron: Van Kessel, pag. 62); geheel rechts is een deel van de gesloopte varkensschuur zichtbaar

afgebrand en in 1941 vervangen door de huidige schuur, naar het ontwerp van dezelfde architecte.

Na het overlijden van haar broer in 1944, waarbij Henriëtte het volledige eigendom over de Buisse Heide verwierf, droeg zij op 30 november 1945 haar bezit over aan Vereniging Natuurmonumenten.

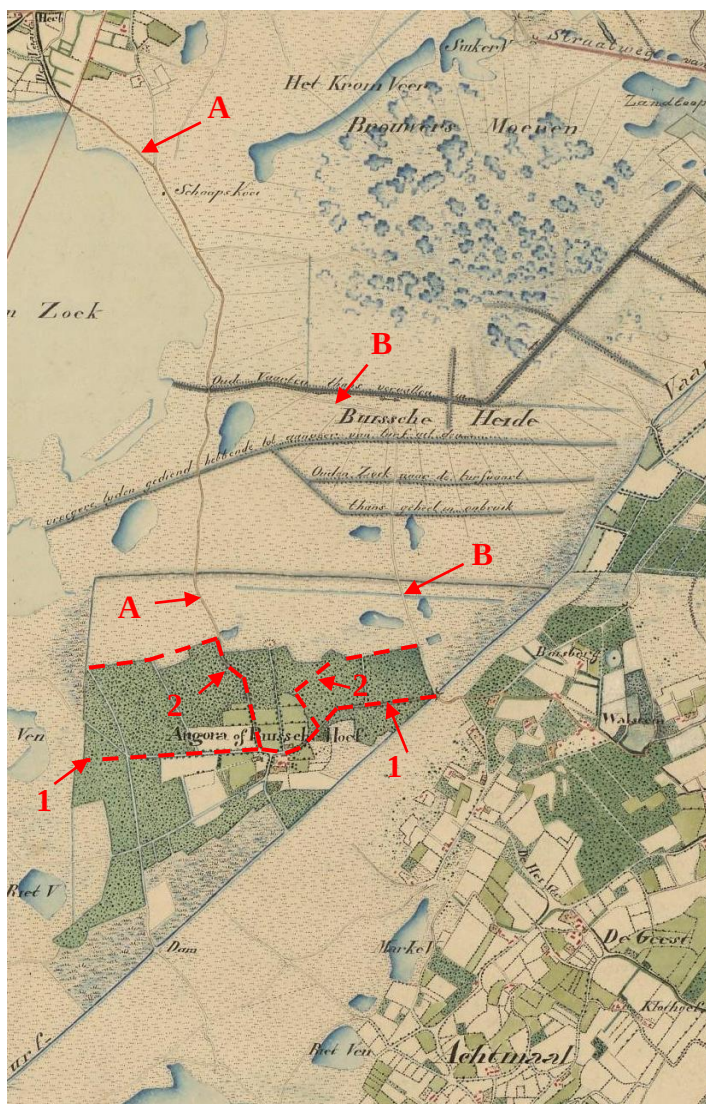
Bij de overdracht werd vastgelegd dat Henriëtte het levenslang vruchtgebruik van de Angorahoeve behield. Zij heeft hier tot kort voor haar overlijden in 1952 gebruik van gemaakt. (afb. 11)

In 1947 komt J.A. Adriaanse als agrariër op het landgoed en gaat in de Buisse Hoeve wonen.⁹ Eind vorige eeuw gaat de pacht over naar zijn zoon C.F.M. Adriaanse.

Het agrarisch gebruik van de Buisse Hoeve werd voortgezet en in 1982 werd daarvoor de varkensschuur (afb. 14-B en afb. 22) aan de westzijde van de hoeve gesloopt om ruimte te maken voor de huidige ligboxenstal. (afb. 16)¹⁰

⁹ Mededeling huidige bewoner; volgens archief Natuurmonumenten dateert het pachtcontract van 19 april 1963

¹⁰ Mededeling huidige bewoner

afb. 23 – Topografische en Militaire kaart 30 november 1837

4.2 Landschap / terrein / directe omgeving

Na de realisatie van de eerste boerderij zijn het landschap en het erf in de directe omgeving van de Buisse Hoeve sterk gewijzigd. Met behulp van onder meer walvisafval en –traan, salpeter, kalk en grote hoeveelheden mest en hooi werd aan grondverbetering van de woeste gronden gedaan nadat de turf afgegraven was. De terreinen werden bebost dan wel als akkerland gebruikt. (afb. 17 en afb. 18)

Vanaf de achttiende eeuw werd op landgoed geleidelijk met bomen van onder meer uit de eigen boomkwekerij - dennen en (eiken)hakhout - beplant. Tussen de bospercelen lagen weilanden en enkele stukjes bouwland. De akkers werden omgeven met walletjes waarop hakhout aangeplant werd. De bosaanplant is gestaag voortgezet, zodat in 1968 nog slechts 30 % van het landgoed (de noordwesthoek) heide was.

Dat pas in 1913 de Annahoeve werd gebouwd, geeft aan dat er op dat moment al meer gronden waren ontgonnen. Toch bleef doorheen de tijd slechts 15% van de grond agrarisch in gebruik, terwijl lange tijd ongeveer 8% met hakhout beplant was.

De Roosendaalsebaan is vermoedelijk de weg die vanuit De Moeren - het oorspronkelijke centrum van de ontginning de terreinen in liep. Het tracé volgt dat van de voormalige Buisvaart. (afb. 23 - 1) De knik ter hoogte van de huidige Angorahoeve vergemakkelijkte de invaart in de zijsloten ter weerszijden van het weiland ten noorden van de Buisse Hoeve. (afb. 23 - 2) Het weiland zelf had de naam oude Moerdijk (west) en nieuwe Moerdijk (oost), omdat hier de gestoken turf te drogen werd gezet en gestapeld voor afvoer via de Buisse vaart.

In de directe nabijheid van de Buisse Hoeve werden de oorspronkelijke ontwateringssloten hergebruikt als schapenpaden, waarover de schapen vroeger naar de heide werden gedreven.

afb. 24 – de drie koepels: (b) Koepeldreef; (m) Wallsteijn; (o) Struikven

21

Hiervan resteren onder meer naar het noorden (van oost naar west) de Witte Dijk (nu Wittebrugstraat), de Koepeldreef (afb. 19 – rode lijn), de Hoekvense Dreef en de Rucphense Dreef (afb. 19 – paarse lijn) en naar het zuiden de Binnendreef, de Margrietlaan en de Buntndreef.

De Rucphense Dreef vormde de ontsluiting naar het noorden over de ontgonnen terreinen langs de Oude Zoek richting Rucphen. (afb. 23 - A) De Witte Dijk (afb. 23 - B) sloot bij de Witte Brug aan op de Roosendaalsebaan en liep van daaruit naar het noorden, diverse oude ontginningsloten kruisend, om net zuidelijk van de noordelijkste sloot af te buigen naar het westen en aan te sluiten op de Rucphense Dreef.

Aan het einde van de koepeldreef, op de grens van het in cultuur gebrachte gedeelte en de ruige gronden, wordt op een kunstmatige verhoging een koepel gebouwd, die op de oudst bekende topografische en militaire kaart (verkend 1836-1840) al voorkomt. (afb. 17 – rode pijl) ¹¹

Aan weerszijden van de Koepeldreef werden in het begin van de 19^e eeuw acht kleinere kavels akkerland ontwikkeld, die in de huidige situatie nog herkenbaar zijn in de weides aan weerszijden van de Koepeldreef.

Deze kavels zijn al ingetekend op de kadastrale kaart van 1811-1832 en de veldverkenning Topografische Militaire Kaart (1840). (afb. 17)

Naaste de koepel aan het einde van de Koepeldreef (afb. 24 - boven) kent het gebied nog twee locaties met een koepel. Op het noordelijkste punt van het aangrenzende landgoed Wallsteijn bevindt zich ook een koepel op een verhoging. (afb. 24 - midden) Op de Oude Buisse Heide ligt bij het Struikven een kunstmatige heuvel, waarop tot ongeveer 1900 een koepel stond. In 2009 heeft Vereniging Natuurmonumenten daar wederom naar het ontwerp van De Steunbeer BV restauratiearchitecten een (modern vormgegeven) koepel laten bouwen. (afb. 24 - onder) ¹²

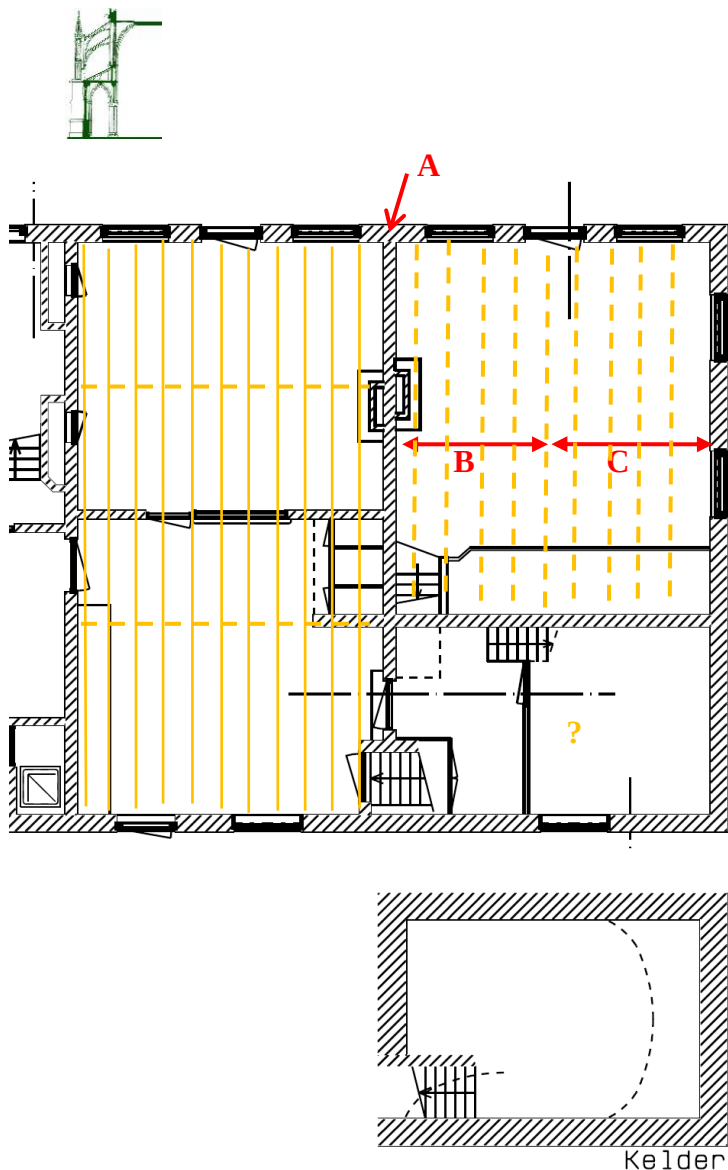
¹¹ De huidige koepel is een reconstructie uit 1987 naar een foto uit 1927

¹² Henriette Roland Holst, die in 1912 een biografie van Jean-Jacques Rousseau schreef, noemde de heuvel bij het Struikven het 'Graf van Rousseau'

Tot 1926 liep de Roosendaalsebaan (**afb. 19 – gele getrokken lijn**) aan de noordzijde voorlangs de Buisse - en Angora Hoeve. In dat jaar werd de weg naar het noorden verlegd (**afb. 19 – gele onderbroken lijn**), vanaf de kruising met de Hoekvense Dreef tot aan aansluiting noordoostelijk van de hoeve.

Roland Holst schreef hierover onder meer “wij lieten hem vooral maken, om het verkeer van karren en het steeds drukker wordende verkeer van fietsen vlak voorbij het huis, af te leiden”. (**afb. 8 en afb. 21**)

afb. 25 – plattegrond begane grond woongedeelte met aanduiding verdieping balklaag

5 Beschrijving en waardestelling

5.1 Buisse Hoeve met Herenkamer (Roosendaalsebaan 19 en 21)

5.1.1 Historie

Nadat in 1807 Govert George van der Hoeven en Agatha Snellen het eigendom van de Buisse Heide verkregen hebben zij de Buisse Hoeve in 1809 gebouwd.¹³

Niet duidelijk is of er sprake is van volledige sloop van de voorganger, of dat er mogelijk delen daarvan in de nieuwbouw zijn opgenomen. Opmerkelijk namelijk is het verschil in opbouw van de verdieping balklaag aan weerszijden van de brandmuur (afb. 25 - A) en de positie van de brandmuur zelf.

Een brandmuur vormt nagenoeg altijd de scheiding tussen het woon- en bedrijfs gedeelte van een boerderij, waar tegen de schouw is opgetrokken. Bij de Buisse Hoeve staat de brandmuur echter in het midden van het woongedeelte.

De opbouw van de verdieping balklaag aan de westzijde van de brandmuur (afb. 25 - B) bestaat uit twee moerbalken met in de velden daar tussen kinderbinten en aan de oostzijde (afb. 25 - C) uit een enkelvoudige balklaag, waarvan de balken zijn voorzien van een duivenjager-profiel en die in een andere richting (van voor- naar achtergevel) liggen.

Het is onlogisch om bij een complete nieuwbouw verschillende principes van vloeropbouw te hanteren. Daarbij kan de moer- en kinderbinten-balklaag als ouder worden aangemerkt dan de enkelvoudige balklaag met duivenjager-profiel. Het is dus zeer wel mogelijk dat een deel van de oorspronkelijke boerderij tot het niveau inclusief de verdieping balklaag is gehandhaafd en dat de Buisse Hoeve hier omheen is gebouwd.

¹³ De nieuwbouw vergde 3.783 gulden en 19 stuivers; het hout (o.a. 15 zware eiken balken) was afkomstig van de Lange Dreef in De Moeren. Het timmerloon bedroeg 1.168/4/0 voor Cornelis Baliaers en het metselwerk 872/13/8 voor Laereijns Kenis; voor kalk, tras en stenen werd 516/9/8 betaald aan de heer Looijmans (bron: BBA en Verschuren)

afb. 26 – voorgevel, linker deel

afb. 27 – voorgevel, midden en rechter deel

Nader bouwhistorisch onderzoek zou hierover mogelijk uitsluitsel kunnen geven.

Ook is het denkbaar dat de kelder/opkamer nog bij de oorspronkelijke boerderij behoorden.

Uit het uitgavenboek blijkt dat het dak oorspronkelijk was gedekt met stro. De vervanging door pannen zal rond 1900 zijn gebeurd.

De Buisse Hoeve is na de bouwtijd voor wat betreft het exterieur verder niet wezenlijk gewijzigd. Intern hebben er verbouwingen plaatsgevonden, die in het bedrijfsgedeelte gerelateerd zijn aan een gewijzigde bedrijfsvoering.

Onduidelijk is of het meest noordoostelijke gedeelte – de Herenkamer – al bij de bouw is gerealiseerd. Het is zeer wel mogelijk dat bijvoorbeeld pas na 1847, als Govert George van der Hoeven het landgoed in eigendom krijgt, de behoefte ontstaat om een zelfstandige verblijfsruimte (een pied-à-terre) te realiseren in de verpachte Buisse Hoeve.

In 2005 is de Herenkamer grondig gerenoveerd naar het ontwerp van architectenbureau Fritz.

Mogelijk in de tweede helft van de 19e eeuw is in het voorste gedeelte van de oorspronkelijke herd een café gevestigd. Hiervoor werd de oorspronkelijke herd halverwege voorzien van een scheidingsmuur met een deur.

5.1.2 Beschrijving ¹⁴

De Buisse Hoeve is van het type Brabantse langgevel boerderij.

Exterieur

De gevels zijn opgetrokken in donkerrode baksteen in kruisverband. In de hoeken van het gebouw is een klezoren-hoekverband toegepast.

¹⁴ De cultuurhistorisch waardevolle onderdelen zijn beschreven

afb. 28 – linker zijgevel

Alle kozijnen en ramen zijn wit geschilderd en de luiken en deuren standgroen. De ankers zijn zwart geschilderd.

Voorgevel (noord) (afb. 26 en afb. 27)

Het linkerdeel van de gevel behoort tot de Herenkamer en bestaat uit een deurkozijn onder een koppen-rollaag met onder- en bovendeur met bovenlicht (4x2), geflankeerd door een vensteropening onder een koppen-rollaag met een schuifvenster (5x4 / 5x3).¹⁵ De vensteropeningen zijn met luiken afsluitbaar.

Het deel rechts hiervan – behorend bij de oorspronkelijke ‘herd’ - is gelijk ingedeeld. De vensteropeningen zijn met luiken afsluitbaar.

Van de schuifvensters zijn de bovenramen omstreeks 2000 gewijzigd naar klepramen.

In het rechterdeel van de gevel bevindt zich een brede deuropening onder een anderhalfsteens hanekam met in een houten kozijn een dubbele deur. Rechts daarvan is een brede deuropening onder een anderhalfsteens korfboog met in een recht houten kozijn een dubbele deur. Boven het kozijn bevindt zich een bovenlicht. (3 I 3 I 3) De deuren zijn in de tweede helft van de 20ste eeuw vernieuwd.

Forse muurankers geven de ligging van de verdiepingsvloer aan. Een tweetal kleinere ankers - links en rechts van de getoogde inrijpoort - dient als verankering van de liggers van de stalpalen aan de binnenzijde.

In het metselwerk zijn bij de wijziging van het stalinterieur twee luchtroosters doorgebroken.

Voor de linker helft van de gevel is het maaiveld tot ongeveer een meter uit de gevel bestraat met rode klinkers. Het bestrate gedeelte is met houten hekpalen, waar tussen een houten ligger, afgebakend.

¹⁵ De notitie (5x4 / 5x3) voor een schuifvenster betekent een onderraam met een indeling van vijf ruiten breed en vier ruiten hoog en een bovenraam met een indeling van vijf ruiten breed en drie ruiten hoog

afb. 29 –linker gedeelte achtergevel

afb. 30 –rechter gedeelte achtergevel

Linker zijgevel (afb. 28)

De topgevel steekt boven de dakbedekking uit en bezit vlechtingen langs de gevellijn, die in de top is verbijzonderd met een iets uitgemetselde hoger opgetrokken rechte top, bekroond met een smeedijzeren windvaan met het wapenschild van de familie Van der Hoeven: twee molenijzers en een klimmende leeuw.

Het metselwerk is uitgevoerd met een klezoren-hoekverband.

Halverwege maaiveldniveau aan de linker zijde bevinden zich twee keldervensters onder een koppen-rollaag. Voor de vensteropeningen is een gemetselde en aan de binnenzijde gepleisterde koekoek aangebracht, die door middel van een schuin geplaatst houten luik wordt gesloten.

In de vensteropening bevindt zich een kozijn met gesmede diefijzers en een raam. (2x1)

Op de begane grond bevinden zich aan de rechter zijde twee schuifvensters identiek aan die in de voorgevel.

Oorspronkelijk bevonden zich op dit niveau aan de linker zijde één (mogelijk twee) halfronde stalvensters en een groter van een getoogd bovenraam voorzien venster. (afb. 20)

Op de verdieping bevinden zich drie vensteropeningen met in het kozijn naar binnen draaiende stolpramen. (2 I 2) Oorspronkelijk bevonden zich in het kozijn schuiframen (4x3 / 4x2), die vermoedelijk omstreeks 1920 zijn vervangen door de huidige ramen. (afb. 20)

In de geveltop is met koppen van een zwart gekleurde baksteen het jaartal 1809 aangebracht.

Smeedijzeren ankers markeren de positie van de zolderbalklaag, de vliering, de gordingen en de nokgording.

Op een oude afbeelding is te zien dat er boven de vensters tegen de gevel een spalier voor begroeiing was aangebracht. (afb. 20)

afb. 31 – achtergevel met hondenhok in jaren '70 (archief Natuurmonumenten)

Achtergevel

Centraal in het linker geveldeel bevindt zich een brede deuropening onder een anderhalfsteens korbboog met in een recht houten kozijn een dubbele deur. Boven het kozijn bevindt zich een bovenlicht. (3 I 3 I 3) De deuren zijn in de tweede helft van de 20ste eeuw vernieuwd.

Aan weerszijden hiervan bevindt zich onder een koppen-rollaag een deuropening met een deur met een bekleding van staand verwerkte delen en boven het kalf een bovenlicht (4x2). Beide deuren gaven oorspronkelijk toegang tot het loopgedeelte achter de koeien, die met de koppen richting de middengang achter de dubbele deuren stonden.

In het rechter geveldeel bevindt zich onder een koppen-rollaag een deuropening met oorspronkelijk een deur als de overige, maar nu een deur met boven de stapeldorpel een meerruits raam (4x4) en boven het half een bovenlicht (4x2), die oorspronkelijk toegang tot de geut gaf.

Rechts hiervan bevinden zich onder een koppen-rollaag twee vensteropeningen met boven het kalf een meerruits raam (5x2) en in het onderste deel een middenstijl met aan weerszijden een raam (2x3), afsluitbaar met een luik. Aan de onderzijde ligt in lijn met het kozijn een metselgang iets terug boven een koppen-rollaag.

De luiken zijn vernieuwd, want oorspronkelijk hingen er luiken voorzien van twee klampen, waar er nu spiegelklampen zijn toegepast. (afb. 84)

Op een oude afbeelding is te zien dat er boven de vensters tegen de gevel een spalier voor klimop was aangebracht. (afb. 84)

Rechts van de brede deuropening was tegen de gevel tot begin 21^e eeuw een houten hondenhok gebouwd, dat na 2001 is verwijderd. (afb. 31)

Rechter zijgevel

De topgevel steekt boven de dakbedekking uit en bezit vlechtingen langs de gevellijn, die in de top is verbijzonderd met een iets uitgemetselde hoger

27

afb. 32 – rechter zijgevel

afb. 33 – voor- en rechter zijgevel in jaren '70; in de rechter zijgevel is de luikopening op de begane grond nog zichtbaar (archief Natuurmonumenten)

afb. 34 – interieur, zolder, oud klepraam van vervangen dakramen

opgetrokken rechte top, bekroond met een smeedijzeren windvaan gelijk aan die van de linker zijgevel.

Het metselwerk is uitgevoerd met een klezoren-hoekverband.

Op de verdieping bevindt zich centraal onder een koppen-rollaag een (hooi)luikopening, afgesloten met een luik van opgeklampte staand verwerkte delen vallend in een steensponning en een bovenlicht. (4x2)

Aan weerszijden hiervan bevindt zich onder een koppen-rollaag een vensteropening met een kozijn met onder en boven het kalf een meerruits raam (respectievelijk 4x3 en 4x2). Aan de onderzijde ligt in lijn met het kozijn een metselgang iets terug boven een koppen-rollaag.

In de geveltop is met koppen van een zwart gekleurde baksteen het jaartal 1809 aangebracht.

Smeedijzeren ankers markeren de positie van de zolderbalklaag, de vliering, de gordingen en de nokgording.

Afwijkend van de gevelopeningen in de overige gevels is hier een drieklezoren - in plaats van een koppen hoekverband toegepast.

Aan de linker zijde op de begane grond is de gevel ingeboet, duidend op een dichtgezet oorspronkelijke luikopening. (afb. 33)

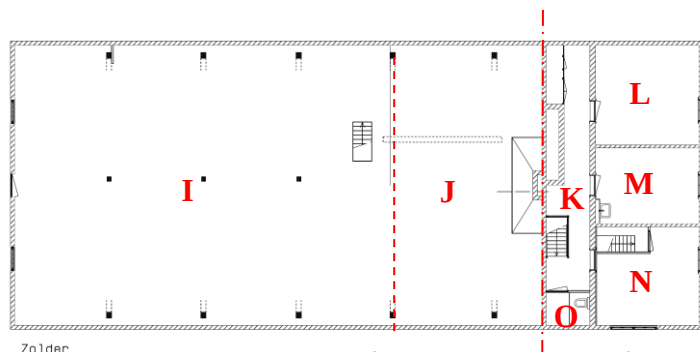
Dak

De dakbedekking van het zadeldak - noordzijde grijze betonpannen en zuidzijde rode Muldenpannen – is geklemd tussen de hoger opgetrokken topgevels.

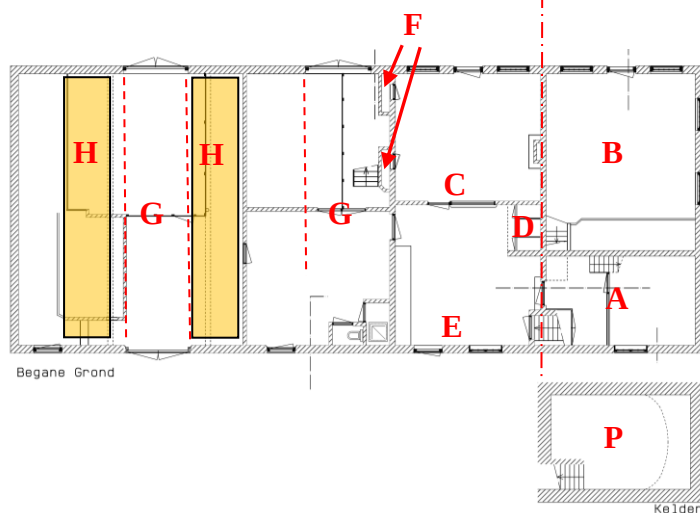
Deze dakbedekking is in 1956 aangebracht ter vervanging van de oorspronkelijke oud Hollandse pannen.¹⁶

Op de brandmuur bevindt zich een forse gemetselde schoorsteen.

¹⁶ Bron: BBA – pagina 24

Zolder

Begane Grond

Kelder

29

afb. 35 – plattegronden – (onder>boven:) kelder, begane grond, zolder; de brandmuur is door de punt/streeplijn aangegeven

Aan de achterzijde is ten behoeve van de slaapkamer boven de opkamer een dakkapel in het dak geplaatst. De dakkapel is in 1928 al aanwezig. Vermoedelijk is hij in de periode van de familie Roland Holst geplaatst, als de vertrekken boven de Herenkamer in gebruik zijn als gastenverblijven voor hun gasten. (afb. 84)

Ter hoogte van de doorgang in het bedrijfsgedeelte staat in de nok een dakruiter met luiddklokje. (zie titelblad)

Aan de zuidzijde liggen op verschillende hoogte in het dakvlak vier en in aan de noordzijde drie zinken dakramen van gelijk formaat, die de oorspronkelijke ijzeren exemplaren hebben vervangen. (afb. 34)

Interieur

Het woongedeelte –de noordoostelijke nagenoeg helft van het pand – kent een voor dit type boerderij vrij standaard vierdeling met in de hoek linksachter (gezien vanaf de voorgevel) de kelder (afb. 35 - P) met daar boven de opkamer (afb. 35 - A) en noordelijk daarvan de mooie kamer ('goei kamer'; nu Herenkamer - afb. 35 - B).

Rechts van een over de volle hoogte opgemetselde (brand)muur lag het feitelijke woonvertrek annex keuken ('herd' - afb. 35 - C), waar de schouw een prominente plaats innam. (afb. 35 - D) De herd was direct toegankelijk van buiten via de voorgevel.

Het vierde kwadrant tegen de achtergevel wordt normaal gevormd door de 'geut', (afb. 35 - E) de (spoel)keuken, van waaruit de kelder en de opkamer bereikbaar zijn. Door latere interne wijzigingen, is van de geut niets meer te herleiden.

Grenzend aan de herd bevinden zich twee bedsteden – nu kasten, die zijn uitgebouwd in de aangrenzende stalruimte. (afb. 35 - F)

afb. 36 – interieur, kelderlicht met smeedijzeren diefijzers

afb. 37 – interieur, kelder gezien naar het westen

De stalruimte bezat oorspronkelijk twee in de breedte van het pand gesitueerde delen (werkruimten), in het verlengde van de brede poortdoorgangen in de voorgevel. Alleen de rechter deel had ook aan de zijde van het erf een poortdoorgang. (afb. 35 - G) Vermoedelijk stonden oorspronkelijk langs de doorgaande deel aan beide zijden het vee. (afb. 35 - H)

Het bedrijfs gedeelte had oorspronkelijk geen zoldering. (afb. 35 - I) ¹⁷

Boven het woongedeelte was een zoldering aan de westzijde van de muur, waar tegen het forse rookkanaal is opgetrokken. (afb. 35 - J)

Aan de andere zijde van deze muur is de zolder boven onder meer de Herenkamer ingedeeld met een overloop / gang (afb. 35 - K) met daarop uitkomend drie kamers. (afb. 35 - L, M en N)

Aan het uiteinde van de overloop bevindt zich tegen de achtergevel een toilet. (afb. 35 - O)

Kelder (afb. 35 - P)

De kelder is te bereiken vanuit de herd/geut met een gemetselde trap.

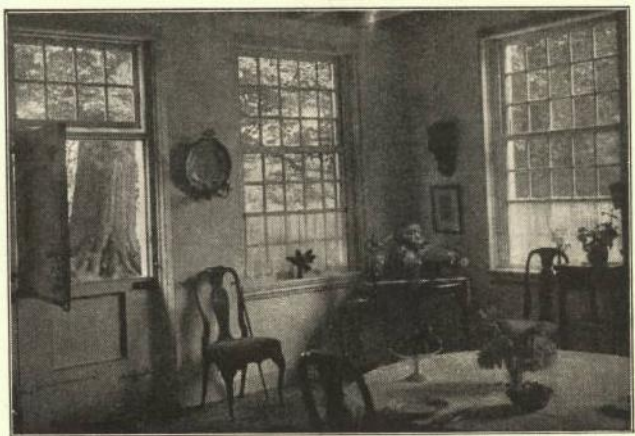
De wanden zijn gepleisterd.

De vloer is voorzien van rode plavuizen (17,2 x 17,2 cm.).

De kelder bezit twee kleine kelderlichten in de oostwand, beide voorzien van gesmede diefijzers. (afb. 36)

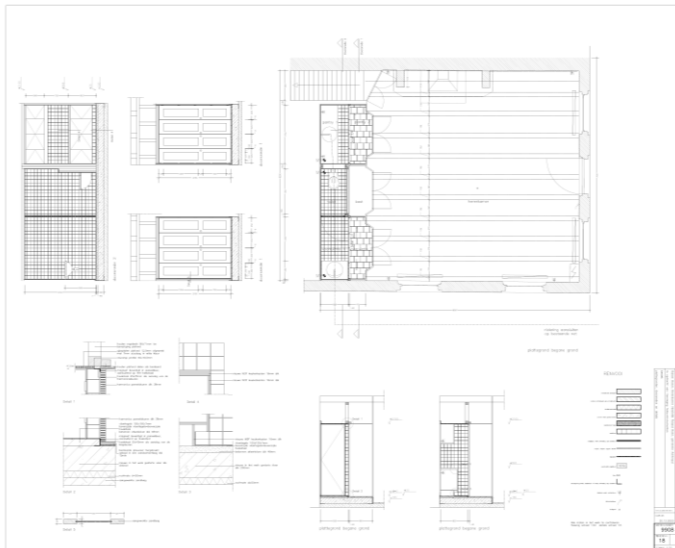
De kelder is voorzien van een vrij vlak korfboogvormig gewelf in aansluiting op de kopgevel en aan de zijde van de herd/geut beëindigd met een half tongewelf. (afb. 37)

¹⁷ Opmerking huidige bewoner

„BUISSCHE HEIDE" BIJ ZUNDERT (N.-B.)

afb. 38 – interieur, Herenkamer, interieur voor de verbouwing, datering 1936

afb. 39 – interieur, Herenkamer, verbouwingstekening 2005, Architectenbureau Fritz

Opkamer (afb. 35 - A)

De oorspronkelijke opkamer is opgedeeld in een halletje met aangrenzend een slaapkamer en een bergruimte.¹⁸

De vloer is voorzien van keramische tegels of plavuizen¹⁹ met daarop een ondervloer en vloerbedekking.

Vanuit het halletje leidt een smalle trap naar de achterste kamer op de eerste verdieping. (afb. 35 – N) Deze trap is (mogelijk in 1956?) gerealiseerd toen de meest zuidelijke van de drie slaapkamers op de verdieping (afb. 35 – N) werd toegevoegd aan de boerderij. De deur van de slaapkamer naar de overloop (afb. 35 – K en afb. 50) werd afgesloten.

Onbekend is hoe de verdieping balklaag is opgebouwd, want de zoldering is nu vlak afgewerkt.

Herenkamer (afb. 35 - B)

Oorspronkelijk was het woongedeelte van de Buisse Hoeve verdeeld in de woning van de boer en de zogenaamde herenkamer, waar de eigenaar bij zijn verblijf op het erfpachtgoed kon verblijven. Door de familie Roland Holst werd de ruimte als eetkamer gebruikt. Nu dient de ruimte voor bijeenkomsten.

In 2005 is de Herenkamer grondig gerenoveerd. (afb. 39)

De werkzaamheden waren gericht op het zelfstandig bruikbaar maken van de ruimte, door het achter een bedsteden/kastenwand inbouwen van een sanitaire voorziening en een kitchenette.

De wanden zijn gepleisterd.

In de noord- en oostwand bevinden zich meerruits schuifvensters en in de noordwand tussen beide vensters in een deuropening met een onder- en

¹⁸ Onbekend is wanneer dit is gewijzigd

¹⁹ Mededeling huidige bewoner

afb. 40 – interieur, Herenkamer, bedsteden wand (zuid)

afb. 41 – interieur, Herenkamer, opgang naar de verdieping

bovendeur met gesmeed beslag. De architraven van de vensters bezit holbolprofilering, die uit de bouwtijd dateert.

De vloer, uit de bouwtijd dateert, is afgewerkt met rode plavuizen (17,5 cm x 17,5 cm) in een ruitpatroon.

De zoldering, die eveneens uit de bouwtijd dateert, bestaat uit de enkelvoudige balklaag met tien balken met een vierkante doorsnede met duivenjagers van noord naar zuid met daarop de vloerdelen van de verdieping vloer. Balklaag en vloer zijn wit geschilderd.

De zuidwand bestaat uit een bedsteden wand met paneeldeuren (afb. 40). De indeling bestaat uit drie erkervormige kasten en rechts een schuin geplaatste door gang naar de opgang naar de eerste verdieping.

De kasten worden aan de bovenzijde beëindigd door een doorlopende kroonlijst, met boven deze lijst een paneelwand bestaande uit kastdeuren met dubbele, rechthoekige paneeldeurtjes. Ook de panelen aan weerszijden van deze deurtjes zijn rechthoekig uitgevoerd, de overige panelen in de terug liggende segmenten zijn aan de bovenzijde uitgevoerd met een accolade-profiellijst, evenals de bovenzijde van de kastdeuren.

De vloer van de kasten ligt een tree hoger dan het vloerniveau van de kamer. Deze verhoging is in metselwerk uitgevoerd en is afgedekt met dezelfde tegels en in hetzelfde patroon gelegd als de kamervloer.

De middelste kast is verdeeld in een boven- en een ondergedeelte, waarbij het bovenste deel voorzien is van ruiten. De kastruimte van de overige twee kasten is dieper dan die van de middelste: deze extra ruimte was nodig voor de bedsteden die zich hier hebben bevonden. Aan de binnenzijde van de kozijnen zijn resten van de sleuven van het bedschot nog aanwezig.

De linker voormalige bedstede dient thans als kitchenette.

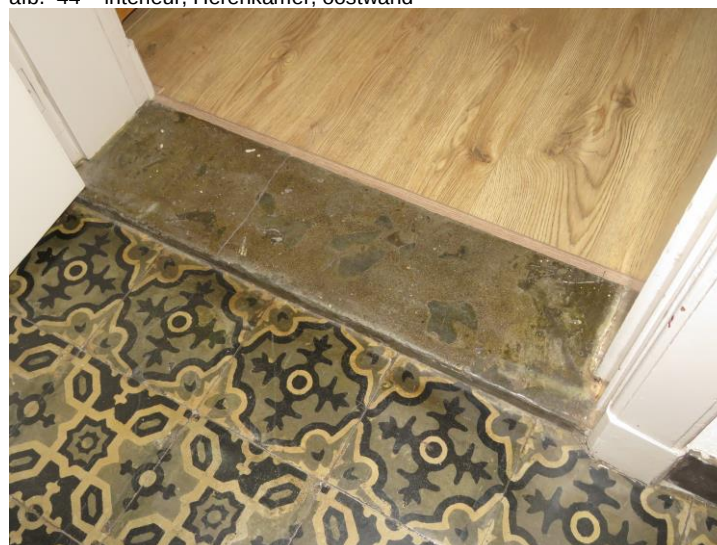
afb. 42 – interieur, Herenkamer, westwand

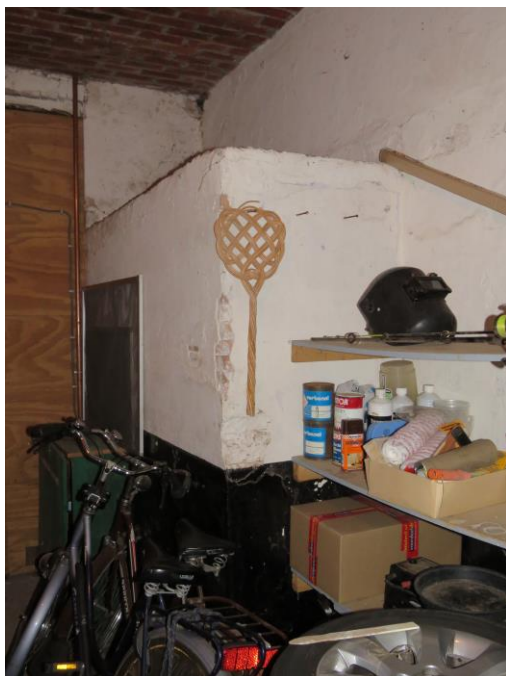
afb. 44 – interieur, Herenkamer, oostwand

afb. 43 – interieur, Herenkamer, noordwand

afb. 45 – interieur, herd, dorpel in de scheidingmuur

afb. 46 – interieur, bedrijfsgedeelte, noordelijke bedstede

afb. 47 – interieur, herd, vloertegels keuken (l) en voorkamer (r)

Centraal tegen de westwand staat een grote schouw, voorzien van een ijzeren haardvloer. (afb. 42) De schouw rust op schouwvallen, die van een houten betimmering zijn voorzien. De schouwvallen zijn rechthoekig uitgevoerd met aan de voorzijde twee panelen met hetzelfde motief als de panelen van de kastwand. De houten haardbalk is uitgevoerd in de vorm van een geprofileerde kroonlijst, doorlopend in de zijvlakken en op de hoeken afgeschuind.

De schouwboezem is gestuukt en uitgevoerd met afgeschuinde hoeken, die gedecoreerd zijn met een triglyfmotief. De voorzijde van de boezem heeft een gestucte versiering van een piëdestal met een klassieke dekschaal, geflankeerd door geprofileerd lijstwerk in dezelfde vorm als de kastdeuren. Het geheel zou uit de bouwtijd kunnen stammen.

De binnenwand van de haard is voorzien van moderne witte tegels waartegen later een ijzeren rookkap is geplaatst. De wand rechts van de schouw is gepleisterd.

De oorspronkelijke opgang naar de verdieping met twee gemetselde treden en vervolgens een houten trap, zit verborgen achter dubbele deuren in de bedsteden wand. (afb. 41) Bij de opstap bevinden zich in de westelijke muur sporen die erop wijzen dat hier een deur heeft gezeten, die de herenkamer met de boerderijgedeelte heeft verbonden. Halverwege de muur langs de trap loopt een schuin spoor in tegengestelde richting van de trap; mogelijk wijst dit erop dat de trap oorspronkelijk in tegengestelde richting liep en daarmee vanuit de in de woning van de boer gelegen opkamer naar boven moet hebben gelopen.

Een luik in de oostelijke wand naast de trap ontsluit een lage ruimte die vermoedelijk als bergruimte gediend heeft. De balken van het plafond zijn hier okerkleurig geschilderd

De noord- en oostwand zijn voorzien van een in 2005 toegevoegde voorzetwand. (afb. 43 en afb. 44)

afb. 48 – interieur, herd, rookkanaal

afb. 49 – interieur, herd, aftekening rechter wang schouw in keuken tegen de westwand

35

Herd en geut, nu voorkamer en keuken (afb. 35 - C)

Om in het voorste gedeelte van de herd een café te vestigen is deze met een muur verdeeld in twee gelijke delen. Hierin bevindt zich een deuropening met een hardstenen dorpel. (afb. 45) Wanneer de afscheiding is gerealiseerd is onbekend, maar als moet worden afgegaan op de vloertegels²⁰ onder de huidige laminaatvloer in de voorkamer en die in de keuken, is een datering in de tweede helft van de 19^e eeuw het meest waarschijnlijk. (afb. 47)

In de muur bevindt zich naast de deuropening een vrij snel na WOII²¹ uitgespaarde brede vensteropening met daarin vaste beglazing van glas in lood met een wieber-patroon.

Aan de westzijde bevinden zich twee deuren naar de in de aangrenzende stalruimte uitgebouwde twee bedsteden, nu kasten. (afb. 35 – F en afb. 46)

Beide tegelvloeren bestaan uit een middenveld van veelkleurige tegels met een geometrisch patroon (voor- en achterkamer verschillend) met een bijpassende maar in patroon afwijkende kantstrook van één tegel, die om de schouwen is heen gelegd. (afb. 47)

Tegen de oostmuur van de voorkamer bevindt zich een – niet meer in gebruik zijnde – rechthoekig uitgebouwde schouw, met eenvoudige houten begin 20e eeuwse schoorsteenmantel, bestaande pilasters met een basement en een terug liggend veld in de pilasters en consoles die de mantelplaat dragen.

Aan de noordzijde van de schouw bevond zich een kleine lage doorgang naar de Herenkamer, die in het laatste kwart van de twintigste eeuw is dichtgezet.²²

In de huidige keuken bevindt zich tegen de oostwand de oorspronkelijke, fors de ruimte ingebouwde, schouw (afb. 35 - D en afb. 47) met eenvoudige houten

²⁰ In beide ruimten bestaat de tegelvloer uit een veelkleurige machinaal vervaardigde vloertegels, waarbij voor het bakken het motief met ijzeren matrijzen in de basistegel werd geperst en de sparingen werden ingevuld met gekleurde klei.

²¹ Vermoedelijk 1947 bij de wisseling van erfpachter

²² Mededeling huidige bewoner

afb. 50 – interieur, zolder, overloop

afb. 51 – interieur, zolder, toilet

afb. 52 – interieur, zolder, kastenwand overloop

schoorsteenmantel, bestaande pilasters met een basement en aan de rechter zijde een pilaster met twee cannelures en een geprofileerde mantellijst. De linker wang van de schouw is opgenomen in de scheidingsmuur tussen de voorkamer en de keuken.

Toen de schouw niet meer werd gebruikt (na de afscheiding van de caféruimte?) is de hoge schouwopening dichtgezet met een muurtje met aan weerszijde een deurtje om de feitelijke stookruimte te bereiken.

De achter- en zijwanden van de stookruimte zijn tot mantelhoogte bekleed met stalen platen en voorzien van twee trekstangen. (afb. 48)

Uit het beloop van de kantstrook van de tegelvloer valt op te maken dat direct naast de deur naar het bedrijfsgedeelte tegen de westwand een kleinere schouw was gebouwd, die fungeerde als kooknis. (afb. 49)

De zoldering bestaat uit twee moerbalken (één in de huidige voorkamer en één in de keuken) waarop vermoedelijk achter het vlakke plafond in de velden tussen de moerbalken de lichtere kinderbinten liggen met daarop de vloerdelen van de verdieping vloer

Zolder woongedeelte

De zolder boven de Herenkamer en de opkamer is in het eind van de 19e eeuw ingedeeld met een overloop / gang (afb. 35 – K en afb. 50) met daarop uitkomend drie kamers. (afb. 35 – L, M en N) De zuidelijke slaapkamer behoort nu tot de boerderij en is vanuit de opkamer bereikbaar.

Aan het uiteinde van de overloop bevindt zich tegen de achtergevel een toilet. (afb. 35 – O en afb. 51)

Op de overloop is een kastenwand met paneeldeuren afgetimmerd. (afb. 52)

Boven de slaapkamers en de overloop/gang bevindt zich een vliering, waarvan de toegang niet is gevonden.

afb. 53 – interieur, bedrijfsgedeelte, bestraat gedeelte (koestand) en de verwijderde grup en middengedeelte (gecementeerd vlak)

afb. 54 – interieur, bedrijfsgedeelte, steenachtige zoldering

Bedrijfsgedeelte (afb. 35 - G)

De oorspronkelijk niet ingedeelde ruimte, die bedoeld was voor stalling van vee en bedrijfsmiddelen, is in de huidige situatie verdeeld in een stalruimte tegen de westgevel en een voor- en achter ruimte tegen het woongedeelte.

Het realiseren van deze opdeling zal vermoedelijk samenhangen met het aanbrengen van een zoldering in de oorspronkelijk tot in de kap geopende stalruimte. Mogelijk is dat in 1956 gebeurd.

In het bedrijfsgedeelte is in de vloer nog deels de indeling van de grupstal afleesbaar met een bestrate strook (koestand) van noord naar zuid aan weerszijden van het middenpad tussen de dubbele deuren in de noord- en zuidgevel. Alleen de strook direct grenzend aan het woongedeelte is nog grotendeels aanwezig. (afb. 53)

De grup (mestgoot) en het middenpad zijn verwijderd ten behoeve van een (nog functionerende) mestkelder. De ruimte is verder (her)ingedeeld met verhoogde koestanden en roostervloeren.

De gehele bedrijfsruimte is voorzien van een stenen zoldervloer op stalen profielliggers.²³ Deze vloer is in 1956 aangebracht, waarbij de oorspronkelijk houten draagbalken, die van noord naar zuid oplagen in de gevels zijn verwijderd.

Zolder bedrijfsgedeelte

Tegen de brandmuur bevindt zich het rookkanaal van de schouw van de herd.

De zolderruimte boven de ruimte wordt door middel van vijf in grenen uitgevoerde spanten in zes balkvakken verdeeld. De gordingen liggen op de brandmuur en oost- en westgevel.

²³ De vloer bestaat uit van holle bouwsteen met wapeningstaven opgebouwde geprefabriceerde halfsteens muurtjes, die vlak gelegd overspannen van stalen ligger op de naastliggende stalen ligger; aan de bovenzijde werd een dunnen 'druklaag' van cement aangebracht

afb. 55 – interieur, bedrijfsgedeelte, rookkanaal

afb. 56 – interieur, bedrijfsgedeelte, kapconstructie

De spanten zijn aan de noordzijde gemerkt met gehakte telmerken; van west naar oost. III, II, I, IIII, V. Aan de zuidzijde III, II, II, () () () (), V, waarbij - afgezien van het vierde telmerk - de nummers van een richtingsteken zijn voorzien.²⁴ De spanten zijn ongeveer 4,2 meter uit elkaar zijn geplaatst en bestaan uit een dekbalkjuk waarop een schaarjuk is geplaatst. (afb. 56)

De dekbalkjukken bezitten schuin geplaatste spantbenen waarop de dekbalken rusten. De verbindingen zijn door middel van toognagels vastgezet. De schoren van dekbalkjukken zijn zowel in de dekbalk als de spantbenen gepend. De spantbenen (24 x 24 cm) zijn met blokkeels verbonden met de bovenzijde van de hoge borstwering.

De samenstellende onderdelen van schaarjukken zijn door middel van een halfhouts verbinding met elkaar verbonden. De schaarjukken zijn voorzien van een koningsstijl die de nokgording ondersteunt en die met een halfhouts verbinding met het haanhout is verbonden en door middel van een zwaluwstaart met de voornoemde dekbalk. Ook het haanhout is halfhouts met de spantbenen en koningsstijl verbonden. De bovenste gording is door middel van een schoor naar de koningsstijl afgeschoord.

Op de spanten rusten op regelmatige afstand elk vier gordingen.

De koningsstijl is door middel van een zwaluwstaart verbonden met de dekbalk van het onderste spant. Bovendien is de verbinding nog geborgd door een zware bout terwijl smeedijzeren strippen zorgen voor extra versterking. De dekbalk wordt op zijn beurt weer ondersteund door een staander die aan de bovenzijde eveneens met een halve zwaluwstaartverbinding met de dekbalk van het onderste juk is verbonden. De verbinding is met smeedijzeren ankers vastgezet. De detaillering van de laatste verbinding wijkt af ten opzichte van die van de koningsstijl met de dekbalk. Dit betekent dat de onderste stijl later is toegevoegd.

²⁴ Hiermee kon men links en rechts van elkaar onderscheiden. De andere wijze van merken (()) maakte het plaatsen van een richtingsmerk overbodig.

afb. 57 – interieur, bedrijfsgedeelte, kapconstructie

De bevestigingswijze met een zwaluwstaart van de koningsstijl met de dekbalk geeft aan dat hier geen sprake is van een ondersteuningsconstructie maar van een hangconstructie. Door de grote overspanning van de dekbalk was het noodzakelijk om deze tegen doorbuiging te borgen.

Omdat de onderliggende balklaag met een nog grotere overspanning is uitgevoerd, zal men in het verleden geconfronteerd zijn met een forse doorbuiging. Om dit tegen te gaan is de balklaag door middel van een trekbal aan de dekbalk verankerd. (afb. 57)

Deze stijl zal de thans verdwenen balken van het bedrijfsgedeelte mede hebben gedragen. Door de wijziging in de vloerconstructie hebben de onderste stijlen hun oorspronkelijke functie verloren.

De haanhouten van het tweede en derde spant (III, II) zijn onderling verbonden om als ondersteuning te dienen voor de dakruiter, die op het dak is geplaatst.

Alleen de ‘balkvakken’ aan weersijden van de brandmuur (ter plaatse van het woongedeelte) bezitten nog hun oorspronkelijke houten zoldering.

5.1.3 Waardering

De Buisse Hoeve inclusief de Herenkamer zijn redelijk gaaf bewaard gebleven. Het exterieur is in geringe mate gewijzigd sinds de bouwtijd. De functies die het gebouw huisvest, zijn goed afleesbaar in het exterieur. Het gehele exterieur heeft derhalve een hoge monumentwaarde.

Verstorend is de moderne deur in de achtergevel in de oorspronkelijke toegang tot de keuken.

De dakramen, die deels als vervanging van de bestaande ijzeren zespans dakramen zijn geplaatst, worden door hun afwijkend materiaalgebruik (verzinkt) en de grotere afmetingen als verstorend gewaardeerd.

De Herenkamer is cultureel-historisch gezien van hoge waarde. Het heeft een rijk uitgevoerd interieur, dat enigszins is aangepast met een natte cel en kitchenette achter de oorspronkelijke kastenwand.

Dat Henriette Roland Holst veel bekende gasten ontving op de Buisse Heide zoals Herman Gorter, Willem Drees, Berlage, Piet Kramer en vele anderen, die logeerden in de Herenkamer, versterkt de cultuurhistorische waarde van dit onderdeel van de Buisse Hoeve.

De Buisse Hoeve heeft een indeling die weliswaar is gewijzigd, maar een erg goed beeld geeft van de boerderijontwikkeling in de streek. De Buisse Hoeve heeft op grond van zijn goede afleesbaarheid, gaaf bewaarde bouwkundige structuur (inclusief de kapconstructie) een hoge bouwhistorische en cultuurhistorische waarde.

De aanpassing van de indeling van het bedrijfsgedeelte zijn ingegeven door een gewijzigde bedrijfsvoering / gebruik van het gebouw en zijn daarom als neutraal te waarderen.

In het woongedeelte wordt de opdeling van de opkamer en de trapopgang naar de slaapkamer op de verdieping als verstorend gewaardeerd.

Zowel de bouwkundige structuur, het exterieur en het interieur van de Buisse Hoeve heeft een hoge monumentwaarde. Bijzonder is de kapconstructie waarbij de balklaag aan de kap was “opgehangen”.

De Buisse Hoeve is één van de belangrijkste onderdelen van het ensemble. Het cultuurhistorisch belang voor het totale landgoed is derhalve zeer groot.

afb. 58 – oostzijde oudste schuur - gesloopt in 1923 (bron: BBA, pag. 84)

5.2 Stenen schuur

5.2.1 Historie

De huidige schuur kent twee voorgangers.

Bij het eerste huis stond een forse ‘Vlaamse’ schuur op rechthoekig grondplan met de nok evenwijdig aan die van de Buisse Hoeve. (afb. 13 - B) De noordoostelijke hoek is teruggelegd (afb. 58), waar zich een hoge inrijdeur bevond met aansluitend langs de noordgevel een langsdeel. Daarmee zou de schuur een vierbeukige opzet gehad hebben, met twee lage zijbeuken aan de noord- en zuidzijde onder het diep doorlopende kap, de langsdeel en zuidelijk daarvan de schuurruimte.

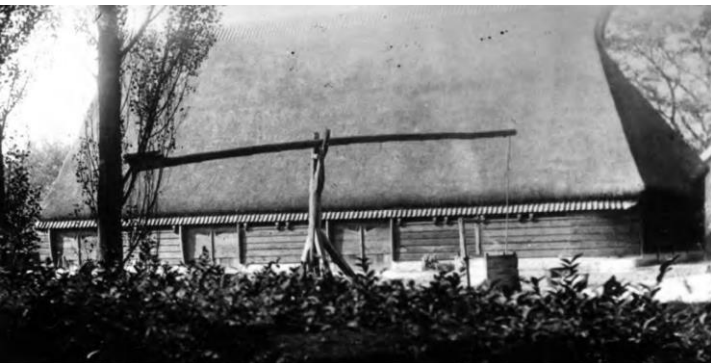
De constructie zal bestaan hebben uit een lage gemetselde voetmuur tot net boven maaiveld, waarop het houtskelet van de wanden staat. De gebinten waren vermoedelijk opgebouwd uit drie stijlen op gemetselde poeren, met een dek- of ankerbalk, waarop de kapgebinten staan.

De gevels waren voorzien van gepotdekseld verwerkte delen.

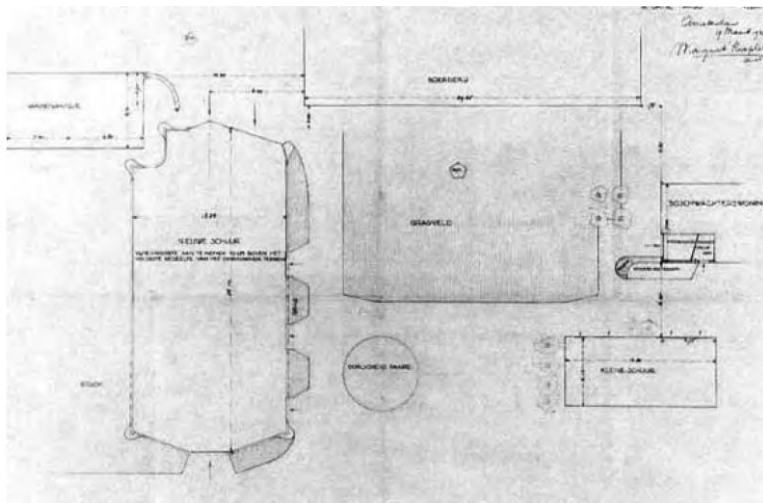
In 1923 werd deze schuur vervangen door een schuur naar ontwerp van architecte Margaret Kropholler-Staal. De schuur werd ontworpen in de stijl van de Amsterdamse School en had daarmee in detaillering veel verwantschap met het in 1918 door dezelfde architecte elders op het landgoed ontworpen atelier.

De schuur staat 90° gedraaid ten opzichte van zijn voorganger. De schuur had een rechthoekig grondplan met afgeronde hoeken en waarbij het middengedeelte van de kopgevels iets vooruitgeschoven was. Omdat de bestaande varkensschuur ‘in de weg’ stond, is de noordwestelijke hoek voorzien van een kleine uitsparing, waardoor de schuur als het ware de varkensschuur enigszins omarmt. (afb. 59 en afb. 60)

De schuur stond op een bakstenen vloer/plateau dat tien centimeter boven het maaiveld uitstak. De schuur was driebeukig, met een langsdeel in de as en

afb. 59 – oostgevel schuur gebouwd in 1923 (bron: BBA, pag. 84)

afb. 60 – ontwerptekening van de situering van de schuur (bron: BBA, pag. 78)

zijbeuken aan weerszijden. De oostelijke zijbeuk was op twee locaties via dubbele deuren direct vanuit het erf bereikbaar.

De constructie was traditioneel met een lage gemetselde voetmuur, waarop het houtskelet van de wanden stonden. De bestond uit twee stijlen op gemetselde poeren aan weerszijden van de langsdeel, die halverwege gekoppeld waren met een ankerbalk en bovenin een dekbalk. In de zijbeuk waren de stijlen gekoppeld aan de gevel op het niveau van de kapvoet. Van de kapvoet tot in de nok lagen zware sporen, waar op de bindlatten voor het riet waren bevestigd.

De hoge kap had een rechthoekig grondplan, waardoor er op de hoeken een overstek ontstond. De uitgebouwde kopgevels kaptten aan op de hoofdkap.

De kap was op drie pannenrijen aan de langsijden geheel gedekt met riet dat in een voor de Amsterdamse Schoolstijl kenmerkende ‘geboetseerde’ wijze eindigde in de vooruitstekende nok. Net onder de nok was een kleine ruitvormig raam in de rietdekking opgenomen. (afb. 62)

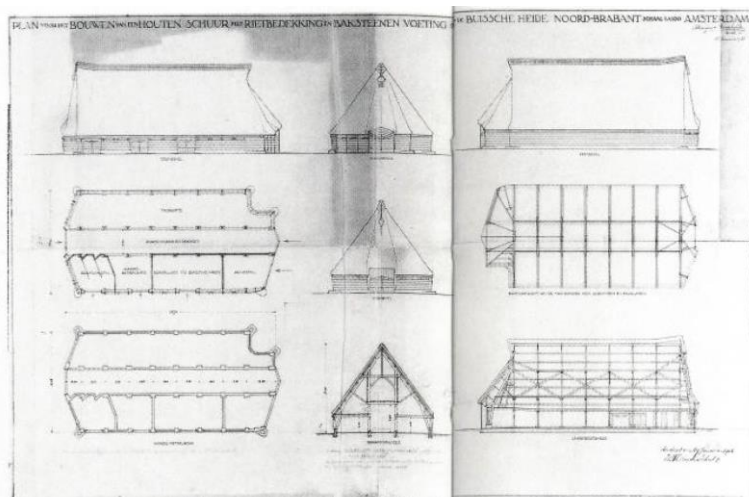
De gevels waren voorzien van gepotdekseld verwerkte delen.

Met name bij de detaillering van en rond de gevelopeningen en in de uitstekende bewerkte klossen van de daksporen toont zich de gehanteerde bouwstijl.

5.2.2 Beschrijving

De schuur van 1923 is na blikseminslag in 1941 afgebrand en vervangen door de huidige schuur, naar het ontwerp van dezelfde architecte. (afb. 64 en afb. 65)

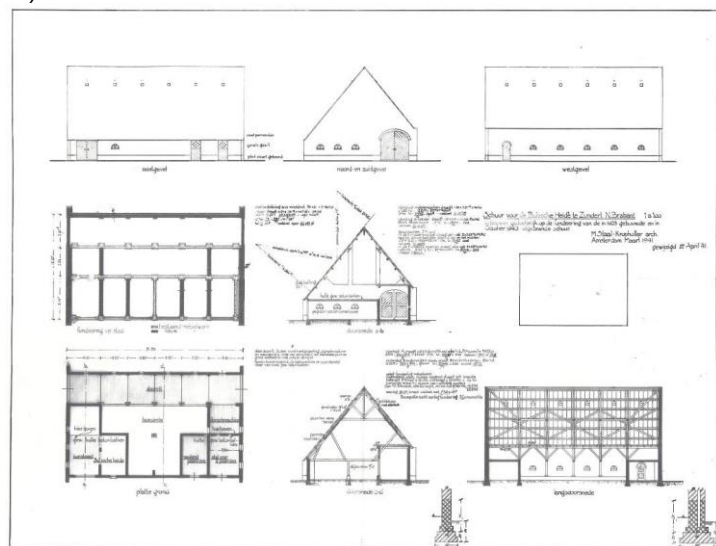
In haar ontwerp laat Margaret zich dan leiden door het traditionalisme van de Delftse School, waarbij schoonheid zit in de eenvoud van ontwerp en een goede harmonie tussen massa, ruimte en lichtval belangrijk is. Architectuur moest nederig zijn en vooral niet opvallen. De functie van een gebouw moest tot uitdrukking komen in de vorm. Men wilde ook de traditie van de Nederlandse plattelandsbouw in ere houden.

afb. 61 – bouwtekening 1923 (bron: Van Kessel, pag. 38/39)

afb. 62 – kopgevel (zuid) van de schuur gebouwd in 1923 (bron: BBA, pag. 85)

afb. 63 – bouwtekening 1941 (bron: Van Kessel, pag. 63)

De nieuwe schuur is (deels) op de fundering van de afgebrande schuur opgetrokken, maar is ingekort ten opzichte van de voorganger. (afb. 63)

De geheel in metselwerk in roodbruine baksteen in kruisverband opgetrokken schuur bezit een rechthoekig grondplan en heeft een asymmetrische doorsnede met hoge langsgevels (westzijde hoger dan oost) en hoog opgaande topgevels. (afb. 66)

De stal ramen zijn wit geschilderd en de deuren standgroen. De ankers zijn zwart geschilderd.

De asymmetrische doorsnede met de hoge zijde aan de westzijde is ingegeven door een over de volle lengte aan die zijde van het gebouw gesitueerde deel, waarvoor een grotere hoogte werd verlangd met hoge inrijdeuren in beide van een schouder voorziene kopgevels. (afb. 67)

Beide kopgevels zijn spiegelbeeldig identiek van opzet. (afb. 68 en afb. 74)

De met een anderhalfsteens segmentboog gesloten opening zijn afsluitbaar met naar binnen draaiende dubbele houten deuren, die sluiten in een steensponning. De deuren zijn opgebouwd met een afgeschoord frame aan de binnenzijde en een beschieting van geprofileerde houten delen aan de buitenzijde. De delen zijn overhoeks op het frame aangebracht, waardoor beide deuren in gesloten toestand aan weerszijden van de naald een V-vormig patroon tonen met de punt omhoog.

Naast de doorgang bevinden zich in de verder gesloten kopgevels drie kleine rondboog-vensteropeningen met een ijzeren stalraam. De dakrand van de topgevels bestaat uit een iets uitgemetselde rollaag met daar overheen sluitend de kantpannen van de dakbedekking.

Aan de westzijde is de schuur eveneens vrij gesloten van karakter, met aan de noordzijde een met een halfsteens rondboog gesloten deuropening met een naar binnen draaiende enkele houten deur, die sluit in een steensponning. De deur is opgebouwd met een afgeschoord frame aan de binnenzijde en een beschieting van geprofileerde houten delen aan de buitenzijde.

afb. 64 – zuidgevel schuur kort na de bouw in 1941 (bron: BBA, pag. 86)

De delen zijn overhoeks op het frame aangebracht, waardoor een belijning van rechtsonder naar linksboven wordt gevormd. (afb. 69)

Naast de deur bevinden zich vier kleine rondboog-vensteropeningen met een ijzeren stalraam.

Tegen de westgevel is na de bouw een overstek gemaakt met een kolommenrij en doorgaande dekbalk in rondhout, waarover rondhouten sporen liggen tot op muurplaatniveau. De dakbedekking loopt door over het overstek. (afb. 69 en afb. 73)

Een verbijzondering vormt het als een kleine steunbeer doorsteken van de kopgevels voorbij de langsevels.

De oostgevel is sinds de bouw aangepast door het toevoegen nagenoeg in het midden van de gevel van een verhoogde poort met dubbele deuren, waarvoor het dak is ingesneden. (vergelijk afb. 65 met afb. 75 en afb. 76)

In de gevel bevindt zich links een bredere doorgang, voorzien van naar buiten draaiende dubbele houten deuren. De oorspronkelijke deuren, die net als de poortdeuren in de kopgevels een beschieting van schuin aangebrachte delen hadden, zijn tussen 1979 en 1989 vervangen door deuren met een beschieting van staand verwerkte delen.

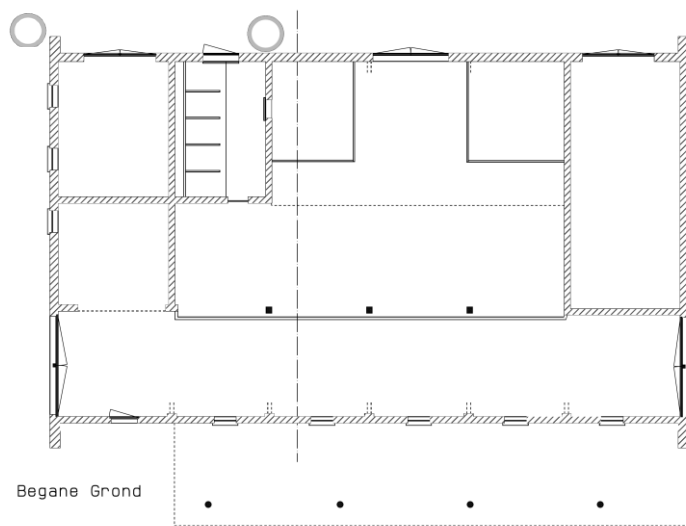
Rechts hiervan bevindt zich een kleine rondboog-vensteropeningen met een ijzeren stalraam.

Oorspronkelijk was een groot deel van de gevel rechts hiervan geheel gesloten. Voor 1989 is hier een deuropening met een houten deur gemaakt. (afb. 71) Deze deuropening wordt tussen 1989 en 2001 verbreed en verhoogd (waarvoor het dak werd ingesneden) en voorzien van dubbele naar buiten draaiende deuren met een beschieting van staand verwerkte delen. (afb. 72)

44

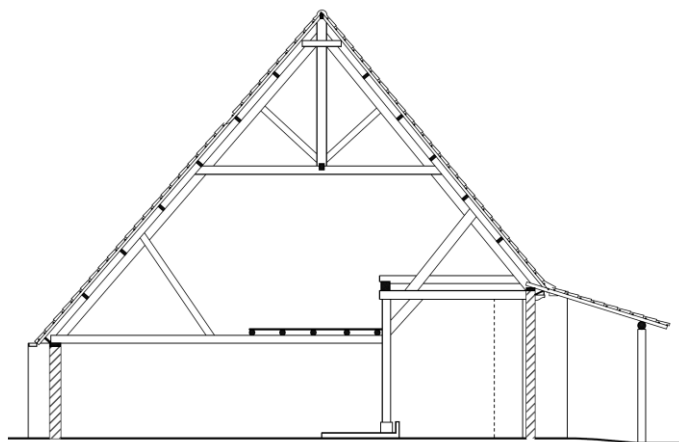

afb. 65 – oostgevel schuur kort na de bouw in 1941 (bron: BBA, pag. 87)

afb. 66 – begane grond (noord is links)

45

afb. 67 – dwarsdoorsnede

Aan de rechter zijde bevindt zich een oorspronkelijke deuropening, waarvan de houten deur voor de jaren '70 van de vorige eeuw is gewijzigd in een onder- en bovendeur met een beschieting van staand verwerkte delen. (afb. 70)

Geheel rechts is na de jaren '70 van de vorige eeuw en voor 1989 deze deuropening verbreed en voorzien van naar buiten dubbele houten deuren met een beschieting van staand verwerkte delen. (afb. 71)

Oorspronkelijk bevonden zich aan de rechter zijde twee deuropeningen met deuren met een beschieting van schuin aangebrachte delen en een overhoeks geplaatst vierkant raam met een vierruits verdeling.

Oorspronkelijk hadden de gevels een donker geschilderde plint (afb. 65) die in de huidige situatie vervaagd waarneembaar is.

Tegen de oostgevel bevindt zich een ronde betonnen mestput, die tussen de jaren '70 van de vorige eeuw en 1989 is geplaatst. (afb. 71) Een identieke staat bij de noordoosthoek, die voor de jaren '70 van de vorige eeuw is geplaatst. (afb. 70)

Het pand is voorzien van een zadeldak, gedekt met rode Hollandse pannen, dat met kantpannen doorloopt tot over de kopgevels. Het afdak aan de westzijde, met een flauwere hellen dan het hoofdak, is gedekt met rode verbeterde Hollandse pannen en aan de uiteinden afgewerkt met een houten boeiboord en windveer.

De constructie bestaat uit langsgebint aan de oostzijde van de deel, met dekbalken vanaf muurplaatniveau van de hogere westgevel, afgeschoord op de stijlen en daar overheen over de volle lengte een koppel-dekbalk, die eveneens is afgeschoord op de stijlen. (afb. 77)

Halverwege de afstand tussen de stijlen en de oostgevel staat een tweede rij stijlen met een van de stijlen langs de deel over de tweede rij stijlen van west- naar oostgevel doorlopende dekbalk, die lager ligt dan die over de deel.²⁵

²⁵ Volgens de ontwerptekening staan de stijlen op de fundering van de afgebrande schuur

afb. 68 – noordgevel

afb. 69 – westgevel

Hierop staan de hoge asymmetrische A-spanten met van muurplaat tot nok doorlopende spantbenen, die op 2/3 hoogte zijn gekoppeld door een dubbele hanebalk. (afb. 78)

De nok wordt gedragen door een makelaar, die geklemd tussen de dubbele hanebalk tot onder de nok doorloopt. Twee schoren lopen van de basis van de makelaar tot tegen de spantbenen.

De spantbenen zijn halverwege de lengte afgeschoord op de dekbalk.

Over de spantbenen lopen aan beide zijden zeven gordingen.

Van de muurplaat tot aan de nok liggen over de gordingen verzwaarde tengels als sporen, waarop de panlatten zijn bevestigd.

De stijlen en dekbalken zijn uitgevoerd in gekantrecht loofhout met wankanten. De overige delen van de kapconstructie zijn uitgevoerd in gezaagd naaldhout.

Over de deel zijn de vakken tussen de dekbalken onderverdeeld met ronde naaldhouten balken.

De positie van de stijlen vormt een ‘driebeukige’ indeling.

Aan de westzijde over de volle lengte de deel, waardoor de (hooi)wagens volledig naar binnen gereden konden worden en het hooi op de lagere beuken aan de oostzijde kon worden opgetast boven het vee.

De ruime paardenstallen waren in de breedte van het pand gesitueerd.

De indeling is vermoedelijk in het laatste kwart twintigste eeuw gewijzigd. Aan de oostzijde is tegen de noordgevel een garage afgescheiden. Het centrale gedeelte is voorzien van mestputten en een indeling met koestandplaatsen. De oorspronkelijke paardenstal aan de zuidzijde is verkleind tot een alleen vanaf buiten bereikbare bergruimte. (afb. 66)

afb. 70 – oostgevel in jaren '70 (archief Natuurmonumenten)

afb. 71 – oostgevel in 1989 (archief Natuurmonumenten)

Tot in de jaren 70 zaten er in hoog in het dak ontluchtingsgaten. (afb. 64 en afb. 65), die voor de jaren '70 van de vorige eeuw verwijderd waren. (afb. 70) Tussen jaren '70 en 1989 komen in het oostelijke dakvlak 2 kleinere dakraampjes en een strookje van 3 glasdakpannen (afb. 71) Deze zijn na 2001 weer vervangen door de huidige drie grote dakramen. (afb. 76) Het westelijke dakvlak is langer zonder dakramen gebleven. De huidige twee grote dakramen zijn gelijk met die aan de oostzijde aangebracht. (afb. 73)

5.2.3 Waardering

Ondanks de – niet ingrijpende – latere wijzigingen en toevoegingen vormt de vrijstaande stenen schuur een markant en cultuurhistorisch belangrijk onderdeel van de bebouwing op het erf van de Buisse Hoeve.

Met name de omvang en de positionering van de schuur zijn zeer bepalend voor het erf. De schuur vormt door zijn positie een scheiding tussen het meer besloten deel van het erf direct achter de Buisse Hoeve en het gedeelte met een veel bedrijfsmatiger karakter aan de westzijde ervan.

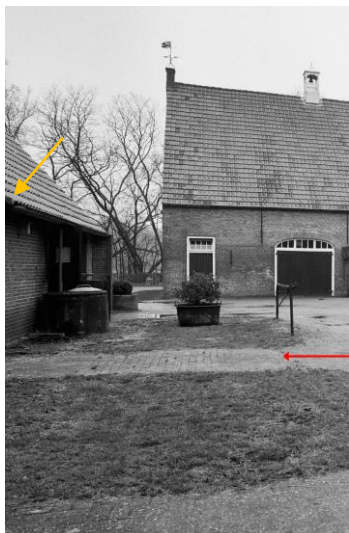
Het sobere ontwerp en detaillering van architecte Margaret Staal-Kropholler is een goed voorbeeld van het traditionalisme van de Delftse School.

De schuur is een goed voorbeeld van een zorg ontworpen agrarisch bouwwerk.

Mede vanwege de wordingsgeschiedenis met een voorganger van de hand van dezelfde architecte in Amsterdamse school stijl en als wezenlijk onderdeel van het totale complex van de Oude Buisse Hoeve, bezit de schuur een hoge cultuurhistorische waarde.

De aanpassing van de indeling van de oostgevel, de toevoeging van een afdak aan de westzijde en het interieur zijn ingegeven door een gewijzigde bedrijfsvoering / gebruik en zijn daarom als neutraal te waarderen.

Verstorend zijn de in het dak geplaatste dakramen, die niet stroken met de bedrijfsmatige functie van het gebouw.

afb. 72 – links een deel van de oostgevel in 2001; de gele pijl duidt de net op de foto zichtbare dak insnijding en de rode pijl op een naar de ingang aangelegd klinkerpad (archief RCE)

afb. 74 – zuidgevel

afb. 73 – westgevel

afb. 75 – oostgevel (zuidelijk deel)

afb. 76 – oostgevel (noordelijk deel)

afb. 78 – intern, zicht in de kap vanuit de oostzijde

afb. 77 – intern, de deel gezien van noord naar zuid

afb. 79 – ligboxenstal – oostgevel

afb. 80 – ligboxenstal – zuidgevel

afb. 81 – ligboxenstal – westgevel

5.3 Ligboxenstal

5.3.1 Beschrijving

De stal is in 1982 naar ontwerp van architect Huub Branderhorst uit Genderen gebouwd.

Om de bouw mogelijk te maken werd de varkensschuur aan de westzijde van de hoeve (afb. 14-B en afb. 22) gesloopt

De schuur bezit een symmetrische doorsnede met een steil dak met lage zijbeuken onder een dak met een flauwere helling.

De schuur bezit een rechthoekig grondplan en is op de betonnen fundering opgebouwd met stalen spanten en gevels in houtskeletbouw, afgewerkt met gepotdekseld verwerkte houten schaaldelen.

In de gevels zijn kleine tweeruits ramen opgenomen.

Aan de zuidzijde bevinden zich centraal een brede en hoge deuropening met aan weerszijden kleinere deuropeningen, allen voorzien van dubbele deuren.

5.3.2 Waardering

De schuur vormt qua schaal en architectonische uitvoering een dissonant op het landgoed.

afb. 82 – schuurtje aan de zuidzijde van de Buisse Hoeve

5.4 Schuurtje

5.4.1 Historie

Al in de jaren '70 van de vorige eeuw stond aan de zuidzijde van de Buisse Hoeve een kippenren en zuidelijk daarop aansluitend een eenvoudig houten schuurtje (kippenkooi) met een naar de noordzijde aflopend flauw lessenaarsdak. (afb. 70)

Achter de Buisse Hoeve is tussen 2001 en 2005 een schuurtje gebouwd. (afb. 82)

5.4.2 Beschrijving

Het bezit een rechthoekig grondplan in één bouwlaag, voorzien van een zadeldak met de nok loodrecht op de boerderij.

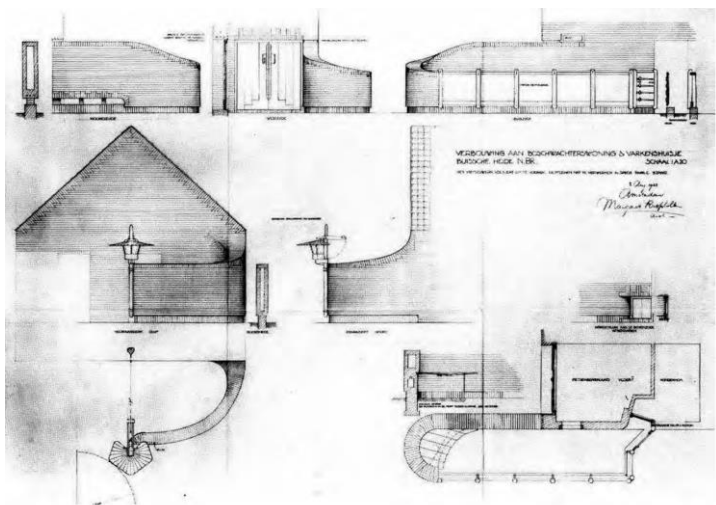
Het zuidelijk deel van het schuurtje is driezijdig gesloten en het noordelijk is open onder de doorlopende kap.

De wanden zijn voorzien van gepotdekselde zwart geteerde delen. Als stalling is naast de tuin een kleine houten schuurtje met een overkap open gedeelte gebouwd.

In de gevels zijn meerruits ramen opgenomen.

5.4.3 Waardering

Het moderne schuurtje achter de hoeve detoneert en breekt het open beeld van het erf en wordt daarom als verstoring gewaardeerd.

afb. 83 – ontwerptekening van de verbouwing van het varkensschuur en het hondenhok (bron: BBA, pag. 79)

afb. 84 – erf in 1928 met put en haalboom (bron: BBA, pag. 83)

5.5 Erf en directe omgeving

5.5.1 Historie

Van een indeling van het erf voor de bouw / verbouw van de oudste boerderij in 1809 zijn geen gegevens bekend. Van oudsher zal aan de zuid- en aan de westzijde van de boerderij de agrarische bedrijvigheid zijn geconcentreerd.

Het Kadastraal Minuutplan (1811-1832) (afb. 13) toont een compact erf met de Buisse Hoeve en de schuur beide oost/west gericht, vrij dicht op elkaar gesitueerd. Samen met een noord/zuid gerichte kleinere schuur in de zuidoosthoek vormen de drie gebouwen een vrij klein besloten erf. Dit erf was aan de west- en oostzijde van de Buisse Hoeve bereikbaar vanaf de Roosendaalsebaan.

Achter de grote schuur grenst het erf aan een apart kadastraal perceel (afb. 13 - nummer 316), dat een boomgaard was.

Aan de noordzijde van de Roosendaalsebaan bevindt zich de Koepeldreef met weilandjes aan weerszijden.

De veldverkenning Topografische Militaire Kaart uit 1840 laat zien dat rond de Buisse Hoeve (op deze kaart aangeduid als “Angora”) een veelheid aan kleine weidepercelen ligt, omringd door bospercelen en uitlopend in de het heidegebied aan de noordzijde en een – vermoedelijk natter – gebied ten noorden van de turfvaart aan de zuidzijde.

Door de realisatie van de nieuwe grote schuur in 1923, die 90° ten opzichte van zijn voorganger werd verdraaid, werd het erf achter de Buisse Hoeve verruimd en geopend naar de zuidzijde.

Het erf aan de achterzijde van het woongedeelte van de Buisse Hoeve – globaal tot de dubbele deuren van de doorrijdeel – was begroeid met gras. Op de grens met het onverharde (zand) westelijke gedeelte van het erf, bevond zich een waterput met een haalboom. (afb. 84)

afb. 85 – Koepeldreef, gezien naar noord (b) respectievelijk zuid (o)

53

Het erf blijft lange tijd onverhard. Op de zanderige bodem kreeg gras een kans daar waar niet regelmatig werd gelopen of gereden. Op een foto van omstreeks 1941 is dit goed zichtbaar. (afb. 65) Tussen de jaren '70 van de vorige eeuw en 1989 wordt het erf 'versteend' met de huidige grote oppervlakken (beton)klinkerbestrating.

Een situatietekening behorend bij de bouw van de grote schuur (afb. 60) toont een grasveld achter nagenoeg de gehele Buisse Hoeve, met zuidelijk daarvan een grote ronde dorsmolen en de – nog bestaande - schuur aan de zuidoostzijde, die beiden het erf 'scheiden' van het zuidelijk gedeelte met een vermoedelijk meer bedrijfsmatig karakter.²⁶

Op deze tekening was het met wagens en dergelijke alleen mogelijk via de middengang in de nieuwe schuur van het noordelijk naar het zuidelijk deel van het erf te komen.

Architecte Margaret Kropholler-Staal heeft gelijktijdig met het ontwerp van de nieuwe schuur enige aanpassingen ontworpen aan de Varkensschuur en de kleine schuur aan de zuidoostzijde, om meer architectonische samenhang tussen de gebouwen te bewerkstelligen.

Zij ontwierp aan de oostelijke kopgevel van de varkensschuur een van het niveau van de aanzet van het dak in een ovaal beschrijvend grondplan aflopende gemetselde muur, met een speciaal ontworpen lamp op het uiteinde, een besloten voorruimte tussen de varkensschuur en de nieuwe grote schuur. (afb. 60 en afb. 83)

Evenzo ontwierp zij een buiten-kennel voor de in het boswachterswoning opgenomen hondenverblijf. Ook hier past ze een in hoogte aflopende en gekromde gemetselde muur toe.

²⁶ Mogelijk is deze situatietekening alleen een ontwerp. Het is bijvoorbeeld de vraag of de dorsmolen wel gerealiseerd is, want op de foto uit de jaren 40 is hij niet aanwezig.

afb. 86 – Roosendaalsebaan, westelijk gedeelte gezien naar oost

afb. 87 – Roosendaalsebaan, oostelijk gedeelte gezien naar oost

Het element van een aflopende gemetselde muur heeft zij ook toegepast bij het Atelier. De organische vorm ervan past geheel in de Amsterdamse School stijl.

Of beide aanpassingen / uitbreidingen zijn gerealiseerd is niet duidelijk.²⁷

Bij de realisatie van de nieuwe grote schuur in 1941 werd de beslotenheid van het erf gehandhaafd.

Door de bouw van de ligboxenstal in 1982 werd het erf aan de westzijde volledig afgesloten van het omringende gebied.

5.5.2 Beschrijving

De kern van het landgoed bestaat uit landbouw- en weidepercelen, vaak van elkaar gescheiden door singels hakhout, afgewisseld met bospercelen. De huidige verkaveling is grotendeels onregelmatig. In de bossen bevinden zich enkele open percelen, die als weide worden gebruikt.

Aan de noordzijde van de Buisse Hoeve zijn de kavels aan weerszijden van de Koepeldreef samengevoegd tot één weideperceel en is de Koepeldreef voorzien van een bomenrij aan weerszijden, waarmee de zichtlijn vanuit de Buisse Hoeve naar de koepel is geaccentueerd. (afb. 85)

Tot 1918 stonden langs de Koepeldreef ook eikenbomen, die in dat jaar, om reden dat ze “het vrije uitzicht te zeer belemmerden”, zijn gerooid. De bomenrij is in 1950 (noordelijk deel) en 1996 (zuidelijk deel) opnieuw aangeplant.

Het oorspronkelijke tracé van de Roosendaalsebaan is voorzien van hoog opgaande bomen. (afb. 8, afb. 20, afb. 86 en afb. 87) Door het verleggen van het tracé in 1926 is het oostelijk deel van de Roosendaalsebaan (vanaf de Angorahoeve) minder goed herkenbaar in het bos. (afb. 87)

²⁷ Ook van de ontwerpen voor de varkensschuur en de boswachterswoning, is het de vraag of dit gerealiseerd is. Op latere foto's van de varkensschuur (jaren '70 van de vorige eeuw, archief NM) is het gebogen muurtje dat op dit ontwerp staat in ieder geval niet meer herkenbaar.

afb. 88 – entree tot het erf vanaf de Buntdreef

afb. 90 – opslag- en stallingsruimte nabij de entree aan de Buntdreef

afb. 89 – ligboxenstal en bakken voor kuilvoer

afb. 91 – erf aan de zijde van de Roosendaalsebaan

afb. 92 – tuin aan de zuidzijde van de Buisse Hoeve

afb. 93 – erf oostelijk van de stenen schuur

Door de realisatie van de ligboxenstal verschoof de agrarische bedrijvigheid van het erf achter de Buisse hoeve naar het westen en de noordzijde van de stenen schuur. De ‘bedrijfs’ingang kwam aan de westzijde te liggen vanaf de daar aanwezige Buntdreef. (afb. 88)

Deze ingang wordt ook gebruikt om bij de werkschuur van Natuurmonumenten te komen, die zuidelijk op de schuur achter de boswachterswoning aansluit. De ingang bestaat uit een nagenoeg onverhard pad, dat een uitgang voor het vee naar de weiden aan de zuidzijde kruist achter de ligboxenstal.

Direct na deze ingang geeft het terrein de rommelige indruk van een agrarisch bedrijf met betonnen vloeren met keerwanden voor de opslag van kuilvoer direct naast de ligboxenstal (afb. 89) en de opslag van materieel en stalling van bedrijfsvoertuigen op een grasveld (met deels een betonplaat) zuidelijk van de ligboxenstal. (afb. 90)

Dit gedeelte van het terrein samen met de huidige paardenweide, op het Kadastraal Minuutplan (1811-1832) (afb. 13) aangeduid apart kadastraal perceel (afb. 13 - nummer 316), was tot in de jaren '50 van de twintigste eeuw in gebruik als boomgaard.

Aan de noordzijde van de stenen schuur tussen de westgevel van de Buisse Hoeve en de oostgevel van de ligboxenstal is het erf geheel bestraat en wordt gebruikt ten behoeve van de agrarische functie voor (tijdelijke) stalling. (afb. 91)²⁸

Door het verleggen van het zwaartepunt van de agrarische activiteiten, kreeg het erf achter de Buisse Hoeve een meer privé karakter. Direct aansluitend aan de zuidzijde van de Buisse Hoeve is een kleine tuin met een grasveldje aangelegd, dat is begrensd met een hoge beukenhaag. (afb. 92)

²⁸ Het verharderen van het erf begint in de jaren '80 van de twintigste eeuw

afb. 94 – moestuin en weiland zuidelijk van het erf

Achter de tuin is het terrein tussen de stenen en de houten schuur deels bestraat en wordt gebruikt als parkeerlocatie voor medewerkers en vrijwilligers van Natuurmonumenten. (afb. 93)

Noordelijk van de paardenweide ligt in een halfgrond perceeltje een moestuin met een kleine kas. (afb. 94)

Alle onderdelen van het erf zijn van elkaar gescheiden door beukenheggen, variërend in hoogte tussen 60 en 180cm.

Het erf wordt aan de zuidzijde begrensd door het toegangspad van de Buntdreef naar het Atelier. Zuidelijk van deze toegang ligt een grotere weide.

5.5.3 Waardering

Daar waar tot het laatste kwart van de twintigste eeuw het complex een samenhang vertoonde als boerenerf met een (hoofd)boerderij (Buisse Hoeve), diverse schuren, een boswachterswoning en iets verderaf gelegen woning (Angorahoeve) en Atelier, is door het verschuiven van de agrarische bedrijfsvoering naar het westen richting de Buntdreef en de vestiging van een werkschuur van Natuurmonumenten een proces van opknippen van het erf in 'eigen' gebiedjes in gang gezet.

De kas in de moestuin verstoort de openheid van het terrein.

Op meerdere plekken op het erf wordt geparkeerd, worden landbouwvoertuigen gestald en goederen voor de bedrijfsvoering opgetast.

Hierdoor is een zeer verrommeld ongestructureerd beeld ontstaan met kleine stukjes erf begrensd door halfhoge beukenhagen. Van de oorspronkelijke openheid van het erf aan de zuidzijde van de Buisse Hoeve resteert hoegenaamd niets meer.

Hierdoor heeft het erf sterk aan cultuur-historische waarde ingeboet, hetgeen te betreuren is, omdat de hoge cultuurhistorische waarde en status van

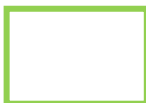
rijksmonument van de Buisse Hoeve in sterke mate ondersteund wordt door de overige gebouwen binnen het complex alsook een erfindeling passend bij de oorspronkelijke functie van het complex van agrarische ontginningshoeve.

6 Waardering op tekening

Door middel van een kleurcodering is op de navolgende tekeningen de cultuurhistorische waarde van de gebouwen en het erf aangegeven.

De waardering wordt onderscheiden in de termen

waardevol

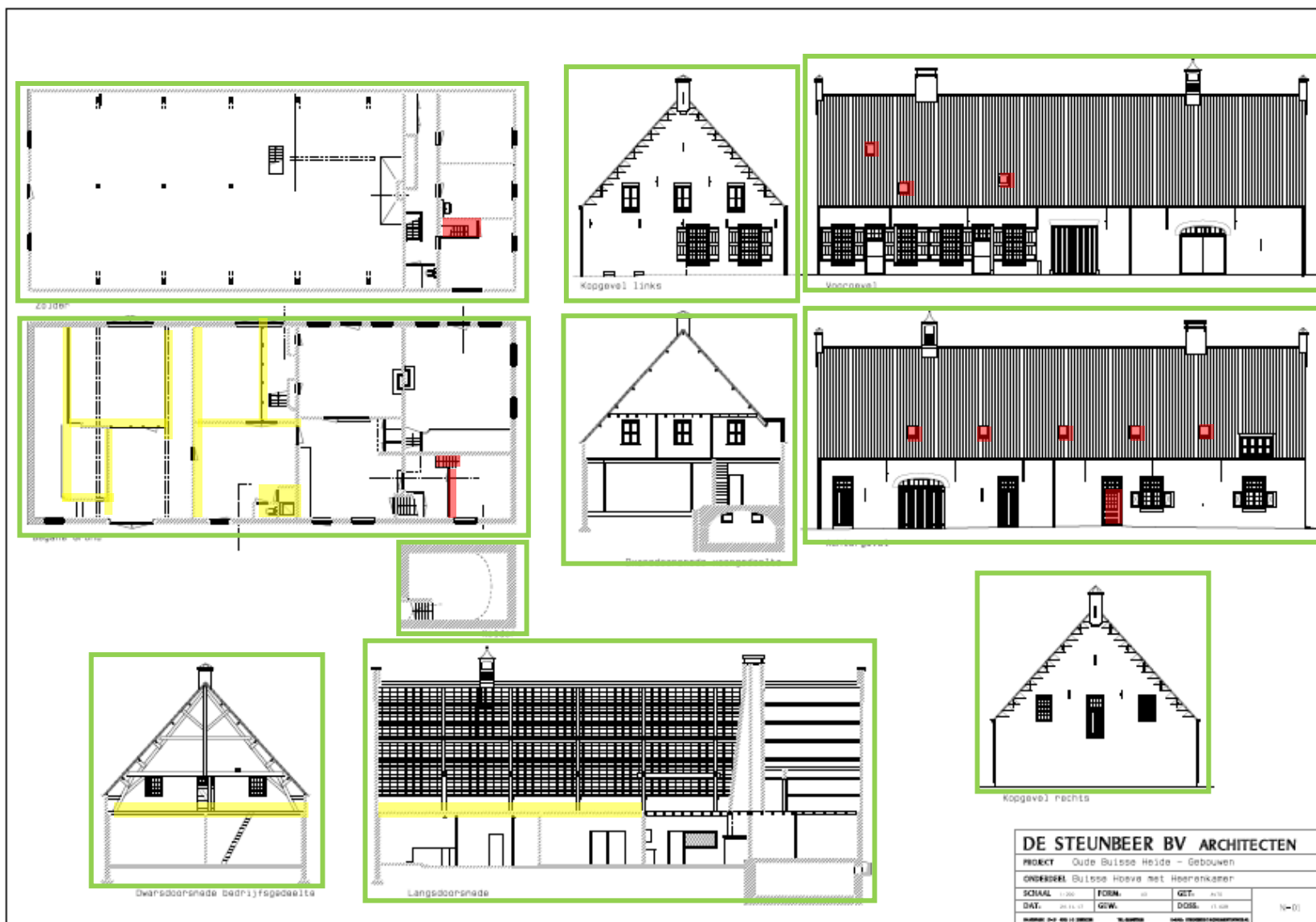
neutraal

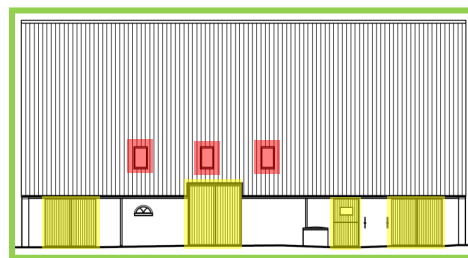

niet waardevol / verstorend

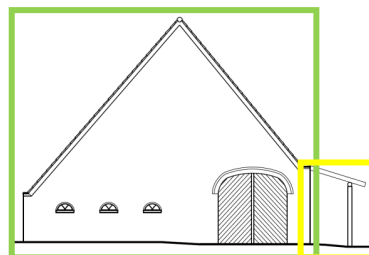

60

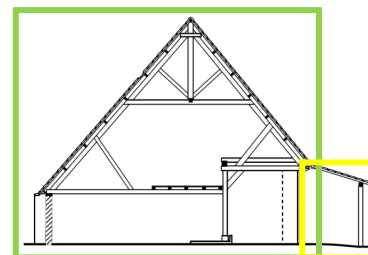

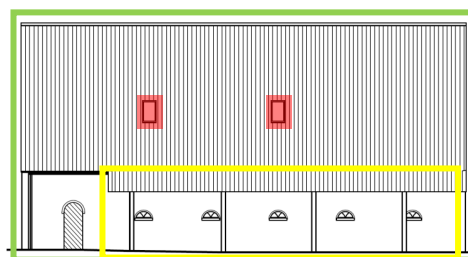
Linker zijgevel

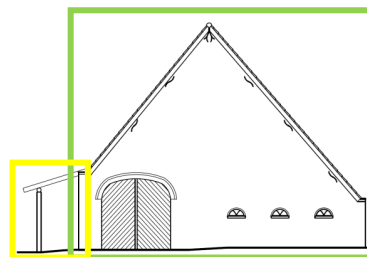
Voorgevel

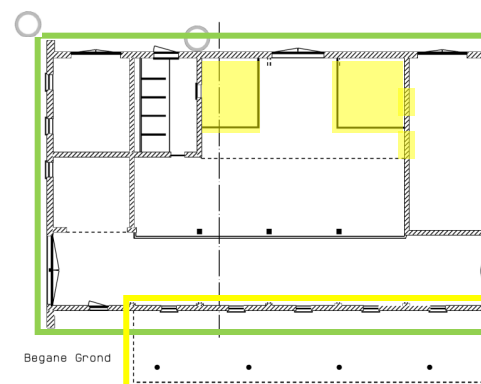
Dwal doorsnede

Rechter zijgevel

Achtergevel

Begane Grond

DE STEUNBEER BV ARCHITECTEN

PROJECT Oude Buisse Heide - Gebouwen

ONDERDEEL Stenen Schuur

SCHAAL 1:200	FORM. A3	GET. A4/D3
DAT. 24.11.17	GEW.	DOSS. 17.028

N-02

62

7 Regelgeving

7.1 Omgevingswet

De Buisse hoeve heeft de status van rijksmonument en is geregistreerd in het register (ten onrechte en verwarring scheppend onder de naam ‘Angorahoeve’) onder nummer 41121.²⁹

De stenen schuur en de ligboxenstal noch de erfinrichting hebben een beschermde status, hetgeen uitgezonderd de ligboxenstal als een omissie wordt beschouwd.

Bij werkzaamheden, die het normaal onderhoud te boven gaan, is een omgevingsvergunning noodzakelijk. Hierbij zal toetsing van de werkzaamheden op basis van de Woningwet / Bouwbesluit en Erfgoedwet plaatsvinden.

²⁹ In de monumentenbeschrijving wordt de Buisse Hoeve Angorahoeve genoemd. Dit is een fout, omdat ten tijde van de toekenning van de monumentenstatus in 1969 de naam Angorahoeve inmiddels in gebruik was voor het zomerhuis. De Buisse Hoeve werd in de 19e eeuw namelijk ook wel "Angora- of Buisse Hoef" genoemd, maar in 1900 is de naam Angorahoeve overgegaan naar het dan gebouwde zomerhuis. Op oude topografische kaarten blijft nog tot ver in de 20e eeuw de vermelding Angora of Buiss(che) Hoef staan, en vanaf 1968 vermeldt de topografische kaart alleen nog maar "Angorahoeve", zodat de vergissing/verwarring van de monumentenbeschrijvers begrijpelijk is.

8 Literatuur en bronnen

Archief Vereniging Natuurmonumenten - Vastgoed

BBA Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis vof - Landgoed De Oude Buisse Heide te Achtmaal, cultuurhistorische waardering van de gebouwen, april 2004

Ellen van Kessel en Marga Kuperus – Margaret-Staal Kropholler, architect 1891 – 1966, Uitgeverij 010

K.A.H.W. Leenders – Landgoederen langs de Bredase Turfvaart, in: Jaarboek ‘de Oranjeboom’ 65 (2012)

Drs. G. Verschuren – Waar vogelen vlogen en bloemen bloeiden 1987

9 Bijlagen

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Monumentnummer*: 41121

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl
T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status : rijksmonument
Inschrijving register* : 11-07-1974
Kadaster deel/nummer : 2961/77

Woonplaats * : Gemeente*: Provincie*:
Achtmaal Zundert Noord-Brabant

Plaatselijke aanduiding:
Roosendaalsebaan 19 4885KC Achtmaal
Roosendaalsebaan 21 4885KC Achtmaal

Kadastrale gemeente*: Sectie*: Kad.object*: App: Grondperceel:
ZUNDERT H 1668

Rijksmonumentomschrijving*:
"Angorahoeve". Langgevelboerderij onder zadeldak tussen topgevels. Op het dak een klokketorentje.
Ramen met kleine roedenverdeling. (Was het woonhuis van Henriette Roland Holst).

Hoofdcategorie: Subcategorie: oorspronkelijke functie:
Boerderijen, molens en Boerderij(M)
bedrijven

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister
Actualiteit gegevens: 14-11-2017

Pagina 1/1

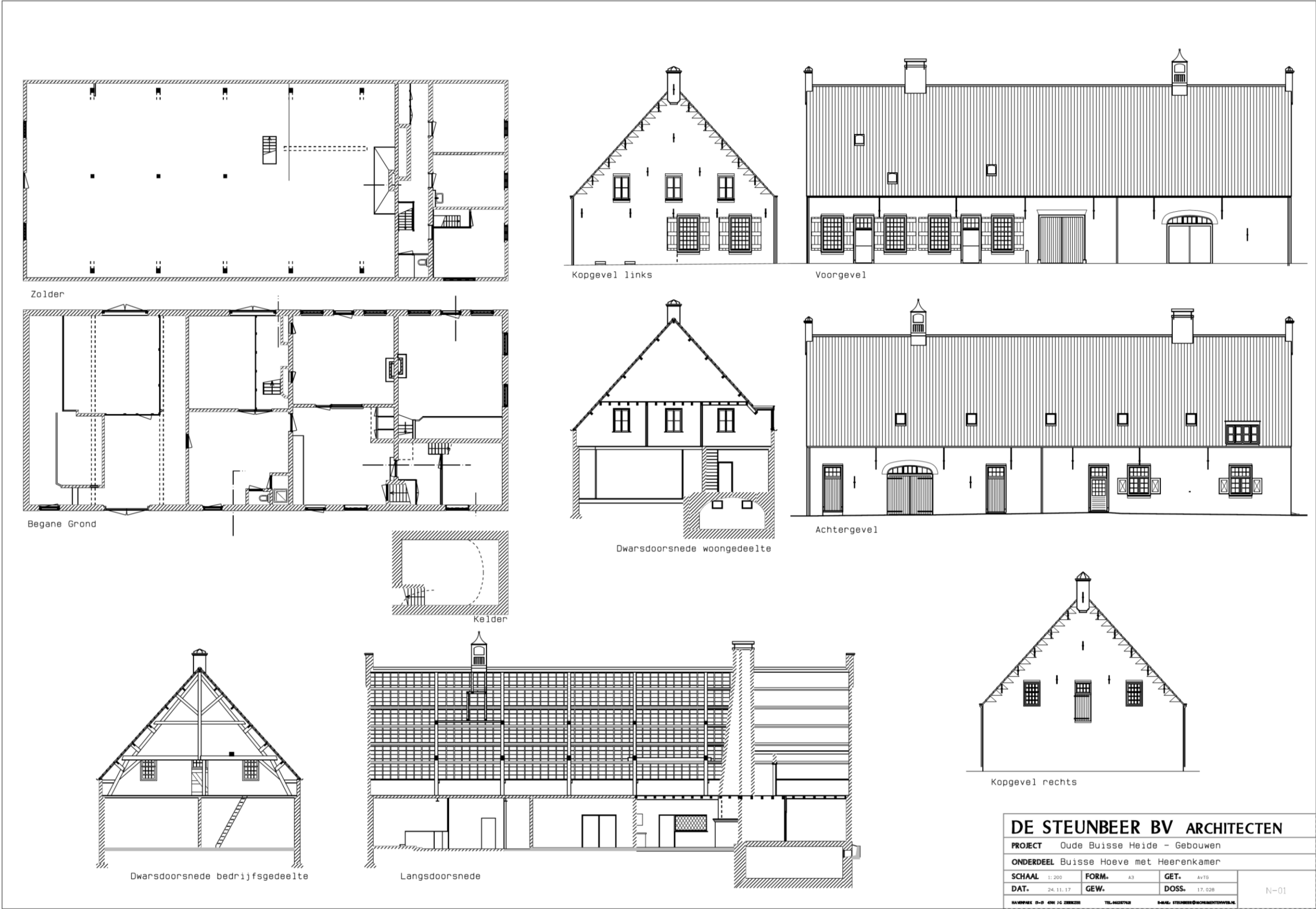
Redengevende omschrijving rijksmonumentenregister

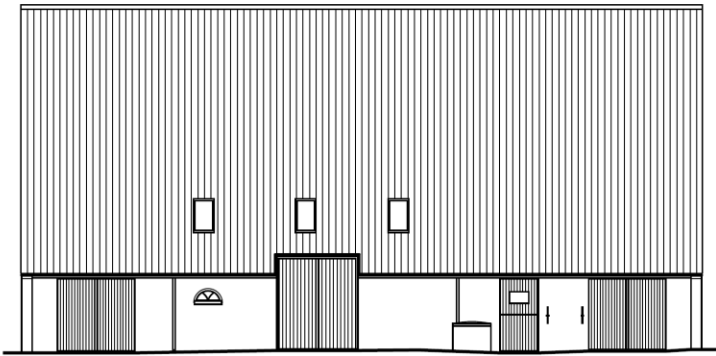
Restauratiearchitectenbureau De Steunbeer BV
Cultuurhistorische waardestelling Roosendaalsebaan 19/21, 4885 KC Achtmaal

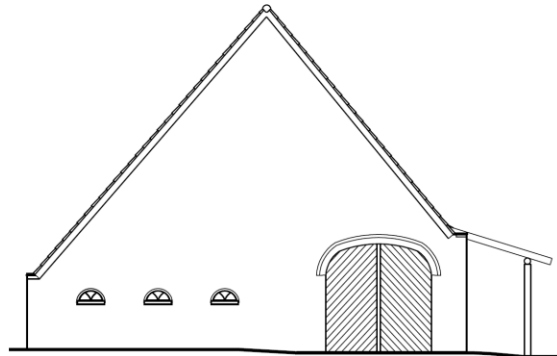
10 Plattegronden, gevels en doorsneden

66

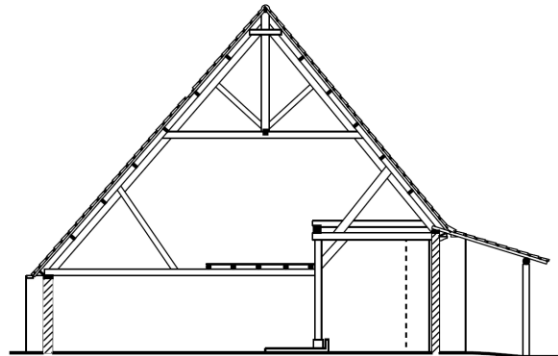

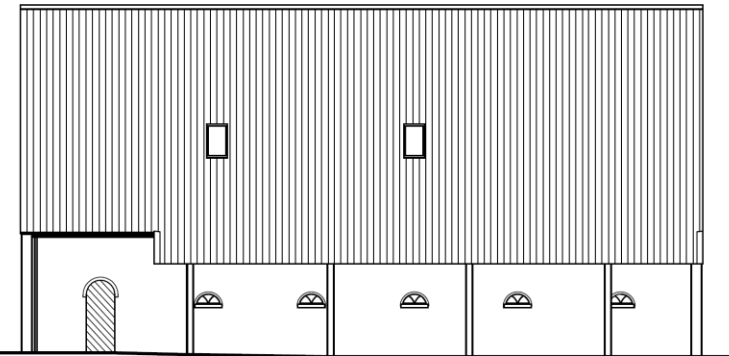
Linker zijgevel

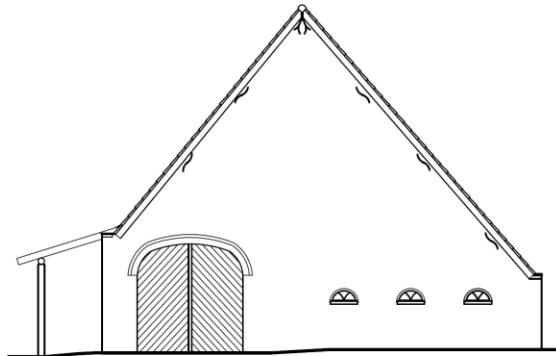
Vorgevel

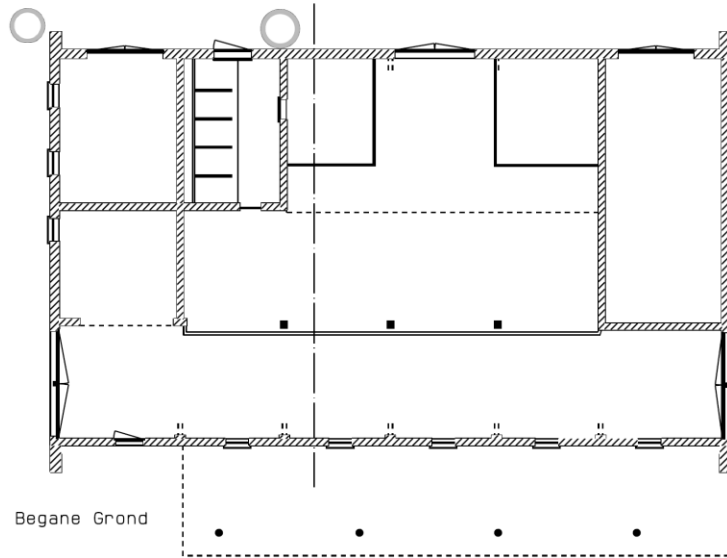
Dwarsdoorsnede

Rechter zijgevel

Achtergevel

Begane Grond

DE STEUNBEER BV ARCHITECTEN

PROJECT Oude Buisse Heide - Gebouwen

ONDERDEEL Stenen Schuur

SCHAAL 1:200 FORM. A3 GET. AvTG

DAT. 24.11.17 GEW. DOSS. 17.028

HANDTEK. D-D 40M J.G. ZIEKZIE TEL. 0625762 S-40M, STEUNBEER MONUMENTENWOLV.

N-02